

Uskonto ja nationalismi Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa

Salla Tykki
Uskontotieteen tutkielma
Kesäkuu 2025

Tiivistelmä

Tiedekunta: Teologinen tiedekunta

Maisteriohjelma: Teologian ja uskonnotutkimuksen maisteriohjelma

Opintosuunta: Opetus- ja kasvatustehtävien asiantuntijatyö

Tekijä: Salla Tykki

Työn nimi: Uskonto ja nationalismi Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa

Työn laji: Maisterintutkielma

Kuukausi ja vuosi: Kesäkuu 2025

Sivumäärä: 55

Avainsanat: uskonto, nationalismi, Sinimusta liike, diskurssianalyysi

Säilytyspaikka: Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia

Muita tietoja:

Tiivistelmä:

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata sitä, miten uskonto ja nationalismi näkyvät Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa. Sinimusta liike on vuonna 2022 Suomen poliittiselle kentälle ponnistanut kansallismielinen puolue, jota on kuvattu rasistiseksi ja fasistiseksi.

Tutkimuksen aineisto koostuu Sinimustan liikkeen vuoden 2023 puolueohjelmatekstistä. Aineiston analyysin teoreettisena viitekehystenä käytetään diskurssintutkimuksen lähtökohtia. Tutkimus selvittää uskonnon ja nationalismin roolin ja keskinäisen suhteen rakentumista puolueohjelmatekstistä nousevissa diskursseissa. Analyysin tuloksena tekstistä nousi esille viisi diskurssia, jotka ovat kansakunta etnisenä verenperintönä, yhtenäinen suomalainen kulttuuri, yhteisöllisyys kansakunnan liimana, nainen kansakunnan palveluksessa ja ruumis kansakunnan omaisuutena.

Nationalismi nousee koko aineistoa hallitsevaksi teemaksi. Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa rakentuva nationalismi on radikaalia etnonationalismia. Aineistosta nousevissa diskursseissa pyritään määrittelemään, keitä voidaan pitää suomalaisina ja ketkä määrittyvät kansakunnan ulkopuolelle. Uskonto näyttäytyy tekstissä etnonationalistisen politiikan päämäärien saavuttamisen välineenä. Kulttuuriseksi määrittyvää uskontoa käytetään tekstissä ihmisryhmien luokitteluun ja ulossulkemiseen. Kansakunta rakentuu tekstissä myyttiseksi ja pyhäksi yhteisöksi, jonka merkitys nousee uskontojen yläpuolelle.

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ.....	3
1. JOHDANTO.....	1
1.1 AIHE, TAUSTA JA MERKITYS.....	1
1.2 AIKAISEMPI TUTKIMUS.....	4
1.3 TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	5
1.4 TYÖN KULKU.....	6
2. TAUSTA.....	7
2.1 USKONTO JA NATIONALISMI SUOMESSA.....	7
2.2 LAPUAN LIIKE.....	8
2.3 ISÄNMAALLINEN KANSANLIIKE.....	10
3. AINEISTO.....	13
4. METODOLOGINEN VIITEKEHYS JA ANALYYSI.....	16
4.1 TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	16
4.2 KESKEISET KÄSITTEET.....	18
4.2.1 <i>Uskonto</i>	18
4.2.2 <i>Nationalismi</i>	19
4.3 ANALYYSI.....	21
5. KANSAKUNTA ETNISENÄ VERENPERINTÖNÄ.....	23
5.1 ETNISESTI YHTENÄINEN KANSAKUNTA.....	23
5.2 JAETTU VERI JA HISTORIA.....	24
5.3 YHTEINEN KIELI.....	25
6. YHTENÄINEN SUOMALAINEN KULTTUURI.....	27
6.1 KANSAKUNNAN KULTTUURI.....	27
6.2 KULTTUURINEN USKONTO.....	27
6.3 MAAHANMUUTTO UHKANA.....	30
6.4 KULTTUURINEN UHKA.....	33
7. YHTEISÖLLISYYS KANSAKUNNAN LIIMANA.....	35
7.1 YHTENÄINEN KANSAKUNTA.....	35
7.2 SUHTAUTUMINEN MUIHIN KANSAKUNTIIN.....	36
7.3 EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO YHTEISÖLLISYYDEN ESIKUVANA.....	36
8. NAINEN KANSAKUNNAN PALVELUKSESSA.....	38
8.1 SUKUPUOLI JA VALLANKÄYTTÖ.....	38
8.2 SUOMALAINEN PERHE.....	38
8.3 SEKSUAALISUUS.....	40
9. RUUMIS KANSAKUNNAN OMAISUUTENA.....	43
9.1 LIIKUNTA JA RAVINTO.....	43
9.2 PÄIHTEET.....	44
10. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	46
10.1 NATIONALISMI PUOLUEOHJELMATEKSTISSÄ.....	46
10.2 USKONTO PUOLUEOHJELMATEKSTISSÄ.....	48
10.3 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	49
LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO.....	52

LÄHTEET JA APUNEUVOT.....	52
KIRJALLISUUS.....	53

1. Johdanto

1.1 Aihe, tausta ja merkitys

Kesällä 2022 suomalaiselle puoluekentälle nousi uusi radikaaliksi, traditionalistiseksi ja suomenmieliseksi itseään kuvaava puolue, joka herätti mediassa kiinnostusta jo ennen puolueen varsinaista rekisteröintiä. Sinimustan liikkeen puheenjohtaja Tuukka Kuru on todennut, että hänen johtamaansa puoluetta voidaan pitää rasistisena ja fasistisena.¹ Sinimusta liike kertoo puolueohjelmassaan muun muassa pyrkivänsä ”säilyttämään Suomi etnisesti suomalaisena”.

Helsingin Sanomien vaalikoneen nelikentässä puolueet sijoitetaan eduskuntavaaliehdokkaiden vaalikonevastausten perusteella nelikenttään, jossa vaaka-akseli edustaa jakoa vasemmiston ja oikeiston välillä, pystyakseli kansalliskonservatiivin ja liberaalivihreän välillä. Sinimusta liike sijoittui kyseisessä nelikentässä kansalliskonservatiiviseen vasemmistoon, eli nelikentän vasempaan ylänurkkaan.² Sinimustan liikkeen verkkosivuilla julkaistussa tekstissä kerrotaan puolueen pyrkineen tietoisesti täyttämään Suomen puoluekentän *konservatiivisen keskusta-vasemmiston* paikalla olleen tyhjän tilan.³

Sinimusta liike herätti huomiota mediassa eduskuntavaalikampanjointinsa aikaan avoimen rasistisen ja fasistisen vaalimainontansa vuoksi. Joulukuussa 2022 puolueen puheenjohtaja Tuukka Kuru totesi STT:n haastattelussa puolueen olevan rasistinen. Huomiota sai myös esimerkiksi Sinimustan liikkeen edustajan Lauri Hokkasen eduskuntavaalikampanjassaan käyttämä iskulause ”Nyt ois sitä fasismia”. Helsingin Sanomat uutisoi Keskon kieltäneen Sinimustan liikkeen kampanjoinnin kauppojen edustalla, sillä puolueen tavoitteiden katsottiin olevan ristiriidassa Keskon ja K-kauppiasliiton monimuotoisuuden kunnioittamista ja yhdenvertaisuuden edistämistä koskevien ohjeistusten kanssa.⁴

Sinimustan liikkeen nimi, väritys sekä puolueen jäsenten pukeutuminen mustiin paitoihin ja sinisiin solmioihin viittaavat oikeistoradikaaliin Lapuan liikkeeseen ja sitä seuranneeseen Isänmaalliseen kansanliikkeeseen, jonka nuorisjärjestö oli nimeltään Sinimustat. Sinimustan liikkeen jäsen Lauri Hokkanen kertoi 18.3.2023 pitämässä

---

¹ HS 3.12.2022

² HS 19.2.2023

³ Sinimusta liike 11.5.2021

⁴ HS 27.3.2023

puheessaan, että Sinimusta liike on ottanut ideologiaansa innoitusta Isänmaalliselta kansanliikkeeltä ja sen nuorisojärjestö Sinimustilta.⁵ Sinimustan liikkeen poliittista ideologiaa pro gradu -tutkielmassaan analysoinut Sofia Pollari arvioi Sinimustan liikkeen yhdistävän kansainvälisen äärioikeiston piirteitä historiallisesta fasismista otettuihin vaikutteisiin. Puolueen ideologiassa esiintyy Pollarin mukaan äärioikeiston, ääriajattelun ja fasismin piirteitä.⁶

Sinimustan liikkeen jäseniä on syytetty ja tuomittu vähemmistöihin kohdistuvista rikoksista. Muun muassa puolueen puheenjohtaja Tuukka Kuru ja puoluesihteerit Terhi Kiemunki ovat molemmat saaneet tuomion kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Kuru sai tuomionsa juutalaisvastaisesta twiitistä, ja Kiemunki puolestaan muslimiä solvaavasta blogikirjoituksesta.⁷ Sinimustan liikkeen kuntavaaliehdokkaana toiminut Ville Nurmela on tuomittu käräjäoikeudessa törkeästä vahingonteosta, joka kohdistui Turun juutalaisen seurakunnan synagogaan.⁸ Tuomion rangaistuksessa otettiin koventamisperusteena huomioon teon uskoon perustuva motiivi.⁹ Vuonna 2023 Sinimustan liikkeen eduskuntavaalien ehdokaslistoilla oli myös useita vuonna 2020 lakkautetussa uusnatsijärjestö Pohjoismainen vastarintaliike (PVL) toimineita henkilöitä.¹⁰

13. kesäkuuta 2023 oikeusministeriö haki korkeimmalta hallinto-oikeudelta (KHO) Sinimustan liikkeen puolurekisteröinnin – eli oman päätöksensä – perumista. Sinimustan liikkeen asema puolueena purettiin 23. huhtikuuta 2024. Päätöksessään KHO kuvaa Sinimustan liikkeen yleisohjelman tavoitteiden olevan ristiriidassa perus- ja ihmisoikeuksien sekä demokraattisten periaatteiden kanssa. Helsingin Sanomat uutisoi 5.5.2025 Sinimustan liikkeen keränneen uudestaan puolurekisteriin hakemiseen tarvittavat viisituhatta kannattajakorttia ja jättäneen oikeusministeriölle uuden rekisteröintihakemuksen.¹¹ 28. toukokuuta Sinimusta liike rekisteröitiin uudelleen puolueeksi.

Viime vuosina nationalismi on lisännyt suosiotaan ympäri maailmaa. Nationalismin nousu on näkynyt eurooppalaisissa vaaleissa, joissa radikaalit oikeistopuolueet ovat nauttineet kasvavasta kannatuksesta. Nationalismia ja vahingollisia ideologioita kuten muukalaisvihaa yhdistelevän radikaalioikeiston suosio luo hedelmällistä maaperää myös väkivaltaisille

---

⁵ Sinimusta Liike 21.3.2023

⁶ Pollari 2023, 86 ja 88

⁷ HS 1.12.2016 ja YLE 20.6.2023

⁸ YLE 6.3.2023

⁹ HS 9.4.2023

¹⁰ HS 25.2.2023

¹¹ HS 5.5.2025

ilmiöille.¹² Suomen suojelupoliisin arvion mukaan terrorismin uhka on Suomessa kohonnut juuri äärioikeistolaisen terrorismin osalta. Äärioikeistolaisen väkivallan uhan arvioidaan kohdistuvan ennen kaikkea etnisiin ja uskonnollisiin vähemmistöihin sekä sellaisiin toimijoihin, joita pidetään äärioikeistolaisen ideologian vastustajina.¹³

Politiikassa käytetään julkista valtaa ja vaikutetaan ihmisten jokapäiväiseen elämään. Olen kiinnostunut siitä, mitä ja millä tavalla uskonnosta puhutaan julkisessa keskustelussa. Minua kiinnostaa myös, millainen rooli uskonnolla on julkisessa vallankäytössä: miten uskonnolla perustellaan politiikkaa, ja miten toisaalta vallankäytöllä vaikutetaan uskontoon. Törmätessäni Sinimustaan liikkeeseen kiinnitin huomiota siihen, että puolueen yleisohjelmaan oli nimetty erillinen osa-alue uskontopolitiikalle. Uskonto ei tyypillisesti ole Suomen politiikassa keskeinen puheenaihe. Kun uskonnosta puhutaan politiikassa, ovat kyseessä lähinnä abortin ja sukupuolineutraalin avioliiton kaltaiset arvo- ja identiteettikysymykset.¹⁴ Tämän takia on kiinnostavaa, että Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa uskonnolle on varattu kokonaan oma alalukunsa. Koska Sinimustan liikkeen agendaan kuuluu hyvin vahvasti nationalismi, päätin tarkastella tutkimuksessani sekä nationalismia että uskontoa. Tutkin, miten uskonto ja nationalismi esiintyvät Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa, ja millainen suhde uskonnon ja nationalismin välille rakentuu puolueohjelmatekstissä.

Tämän tutkimuksen avulla tavoitteeni on lisätä tietoa siitä, millaisessa suhteessa uskonto ja nationalismi ovat keskenään, ja miten ne näkyvät Suomen poliittisella kentällä. Koska tutkimus käsittelee vain yhden pienpuolueen puolueohjelmaa, tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä. Sinimustan liikkeen tutkimiselle on ryhmän marginaalisuudesta huolimatta perusteet, koska se on ollut hyvin näkyvä julkisessa tilassa ja keskustelussa. Sinimustan liikkeen tuottamien diskurssien vaikutus yhteiskuntaan ja politiikkaan voi olla suuri, vaikka sen parlamentaarinen vaikutusvalta olisi pieni. Sinimustan liikkeen puoluestatukseen liittynyt oikeusprosessi osoittaa tarpeen yhteiskunnalliselle keskustelulle siitä, millaisia nationalistisia käsityksiä suomalaisuudesta voidaan pitää hyväksyttävänä, ja millainen nationalismi on ylipäätään Suomen lain mukaista. Tutkimukseni yhteiskunnallinen relevanssi liittyy aineistoni ja lähtökohtani poliittiseen luonteeseen. Uskontotieteellinen relevanssi tutkimuksessani näkyy tutkimukseni uskontodiskursiivisessa ja uskontososiologisessa lähestymistavassa.

---

¹² Saresma & Tulonen 2020, 145

¹³ Suojelupoliisi 2025

¹⁴ Hjelm & Äystö & Koiranen & Ahonen & Kyyrö 2023, 2

1.2 Aikaisempi tutkimus

Sinimustaa liikettä on aikaisemmin tutkinut Sofia Pollari, jonka maisterintutkielma ”’Kyllä, elämme 20-lukua ja Suomesta löytyy fasistinen puolue’ Diskurssianalyysi Sinimustan liikkeen poliittisista ohjelmista” (2023) pyrkii selvittämään Sinimustan liikkeen ideologista perustaa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miltä osin puolueen ideologia edustaa ääriajattelua, fasismia ja äärioikeistoa. Tutkielman aineistona käytettiin Sinimustan liikkeen puolueohjelmaa, vaaliohjelmaa sekä joitakin puolueen verkkosivuilla julkaistuja tekstejä. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä sekä diskurssianalyysiä. Pollari tulee tutkimuksessaan siihen tulokseen, että Sinimustan liikkeen ideologia täyttää äärioikeiston määritelmän, ja on lisäksi ottanut vaikutteita historiallisesta fasismista.¹⁵

Tämä tutkimus asettuu poliittisten ohjelmien sekä uskonnon ja politiikan tutkimuksen piiriin, mutta hyödynnän tutkimuksessani myös nationalismintutkimuksen käsitteistöä ja teoriaa. Tutkimukseni kannalta relevanttia nationalismin tutkimusta käsittelemän luvussa 4.2.2. Puolueohjelmien tutkimus on alkanut Suomessa 1960-luvulla.¹⁶ Perinteistä ohjelmatutkimusta edustaa esimerkiksi Olavi Borgin väitöskirja Suomen puolueideologiat (1964). Borgin tutkimuksen aineisto koostuu 43:sta periaateohjelmasta, joiden analyysimenetelmänä käytetään sisällönanalyysiä. Borg pyrkii väitöskirjassaan avaamaan puolueohjelmien poliittishistoriallista taustaa sekä ohjelmien tunnusomaisia piirteitä.¹⁷

Uskontoa Suomen puolueiden puolueohjelmissa on tutkinut muun muassa Jere Kyyrö artikkelissaan *Uskonnon ja katsomusten asemat eduskuntapuolueiden poliittisissa ohjelmissa 1999–2019* (2020). Kyyrö analysoi tutkimuksessaan Suomen eduskuntapuolueiden yleisvaali- ja erityisohjelmia aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millainen rooli eri uskonnoilla ja katsomuksilla on eduskuntapuolueiden poliittisissa ohjelmissa. Lisäksi Kyyrö arvioi, onko suhtautumisessa uskontoon ja katsomuksiin eroja eri puolueiden välillä. Tutkimuksen tuloksena havaittiin, että Suomen eduskuntapuolueet suhtautuivat uskontoon pääosin neutraalisti. Eduskuntapuolueista uskonnosta puhuivat selkeästi eniten kristillisdemokraatit. Eri eduskuntapuolueiden uskontopuheessa korostuivat hieman eri teemat. Keskusta, sosialidemokraatit ja kokoomus painottivat kirkon roolia kolmannen sektorin toimijana. Kristillisdemokraatit korostivat puhetta kristillisestä identiteetistä, ja perussuomalaiset liittivät kristinuskon kulttuuriseen

---

¹⁵ Pollari 2023

¹⁶ Aarnio 2004, 151

¹⁷ Borg 1964

identiteettiin. Vasemmistoliitto, sosialidemokraatit ja vihreät korostivat uskontoneutraaliutta ja katsomusten tasa-arvoa.¹⁸

Yleisemmin uskontoa Suomen eduskuntapolitiikassa ovat tutkineet Titus Hjelm, Tuomas Äystö, Anna Wessman, Jere Kyyrö, Aki Koivula, Ilkka Koiranen ja Talvikki Ahonen Titus Hjelmän johtamassa *Politiikan uskonnollinen legitimaatio ja uskonnon poliittinen legitimaatio Suomessa* (LegitRel) -tutkimushankkeessa (2020-2024). Tutkimushankkeen tavoitteena oli selvittää, miten uskontoa käytetään politiikan tekoa legitimoivana asiana, ja miten politiikan avulla legitimoidaan ja de-legitimoidaan uskontoa. Hankkeessa analysoitiin muun muassa puolueiden ohjelmia, eduskunta-aineistoja ja äänestäjätilastoja sisällönanalyysin, diskurssianalyysin ja tilastollisten menetelmien keinoin.

Kansallisen identiteetin ja uskonnon suhdetta käsitellään Johanna Konttorin väitöskirjassa *Monsieur, näkemyksemme eivät ole samalta planeetalta!: Poliittisen ja yhteiskunnallisen eliitin tulkintoja islamista ja kansallisesta identiteetistä musliminaisten pukeutumisesta käydyissä keskusteluissa 2000-luvun Ranskassa* (2015). Konttori tuo sekä päähuiveista että täyshunnuista käytyjä keskusteluja, julkaistuja raportteja, säädettyjä lakeja sekä aiempaa tutkimusta yhteen luoden yhtenäisen esityksen aiheesta. Tämän lisäksi väitöskirjassa analysoidaan sitä, miten ranskalaista identiteettiä rakennetaan Ranskassa käydyissä muslimityttöjen ja -naisten päähuiveja ja täyshuntuja koskevissa keskusteluissa. Tutkimuksen aineistona ovat Jean-Louis Debrén ja André Gerinin johtamien parlamentaaristen selvitysryhmien kuulemistilaisuuksissa vuosina 2003 ja 2009 esitetyt puheenvuorot. Aineistoa analysoidaan diskurssianalyysin keinoin käyttäen hyväksi nationalismintutkimuksen käsitteistöä ja teorioita. Tutkimuksessa havaittiin, että ranskalaista identiteettiä rakennettiin diskursseissa määrittelemällä ranskalaisuutta suhteessa islamiin. Konttori toteaa, että sinänsä islamia uskontona ei pyritty rajaamaan ranskalaisuuden ulkopuolelle. Sen sijaan ranskalaisuuden ulkopuolelle pyrittiin rajaamaan tietyt vaatekappalet, jotka tuovat uskonnon näkyväksi osaksi yhteiskuntaa.¹⁹

1.3 Tutkimuskysymykset

Lähtökohtanani on, että Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa käsitellään sekä nationalismia että uskontoa. Tutkimukseni tarkoituksena on tunnistaa, minkälaisia uskontoon ja nationalismiin liittyviä diskursseja puolueohjelmatekstissä rakennetaan. Pysin tutkielmassani vastaamaan kysymyksiin ”Miten uskonto näkyy Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa?” ja

---

¹⁸ Kyyrö 2020

¹⁹ Konttori 2018a

”Miten nationalismi näkyy Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa?”. Tavoitteenani on lisäksi vastata kysymykseen ”Millainen suhde uskonnon ja nationalismin välille rakentuu puolueohjelmatekstissä?”. Näiden tutkimuskysymysten avulla pyrin lisäämään tietoa siitä, millaisia uskontoon ja nationalismiin liittyviä diskursseja tuotetaan radikaalin kansallismielisen pienpuolueen poliittisessa julkaisussa. Tarkastelen myös, millainen suhde uskonnon ja nationalismin välille rakentuu suomalaisen äärioikeiston määritelmän täyttävän puolueen puolueohjelmatekstissä.

1.4 Työn kulku

Luvussa 2 esittelen tutkimuksen taustaa. Aloitan esittelemällä yleisesti uskonnon ja nationalismin suhdetta Suomen historiassa. Tästä etenen esittelemään Sinimustan liikkeen poliittisena esikuvana toimivaa Lapuan liikettä ja sitä seurannutta Isänmaallista kansanliikettä. Kolmannessa luvussa esittelen tutkimukseni aineistona olevan Sinimustan liikkeen puolueohjelman taustaan liittyviä tekijöitä ja aineiston rajausta. Neljännen luvun aiheena ovat tutkimuksen metodologinen viitekehys, tutkimuksen keskeiset käsitteet uskonto ja nationalismi sekä analyysi. Luvussa 4.3 kuvaan, miten olen toteuttanut aineiston analyysin. Tätä seuraa aineiston analyysi luvuissa 5-9. Olen tunnistanut aineistosta viisi diskurssia, joissa käsitellään uskontoa ja nationalismia. Analyysiluvuissa kuvaan, miten diskurssit rakentuvat ohjelmatekstissä ja miten uskonto ja nationalismi näkyvät diskursseissa. Lopuksi teen analyysistäni yhteenvedon sekä esittelen tutkimukseni johtopäätökset.

2. Tausta

2.1 Uskonto ja nationalismi Suomessa

Nykyisen Suomen valtion alueella vallitsevin uskonto on vuosisatojen ajan ollut kristinusko. 1500-luvulta lähtien evankelis-luterilaisuudesta tuli ylivoimaisesti Suomen suurin uskontokunta. Esimerkiksi vielä 1900-luvun alkupuolella evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului 98 % suomalaisista.²⁰

Nationalismin aatteen on katsottu levinneen Suomeen 1800-luvulla. Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla on katsottu olleen merkittävä rooli suomalaisen kansallisaatteen synnyssä. Esimerkiksi lukutaidon opettaminen oli Suomessa pitkään kirkon ja papiston vastuulla. Erityisesti herätysliikehdintää on pidetty merkittävänä lukutaidon leviämiseen vaikuttaneena tekijänä. Opetuksen taustalla vaikuttivat poliittiset ja uskonnolliset motiivit, ja lukutaidon opetuksen päämääränä oli ensisijaisesti kristinuskon perusteiden oppiminen. Opetuksessa pidettiin tärkeänä myös esivallan kunnioittamiseen tähtäävää opetusta, mikä pohjaa luterilaiseen ajatukseen kahdesta Jumalan hallinnassa olevasta regimentistä.²¹ Lutherin kahden regimentin opin taustalla on ajatusta maailman jakautumisesta kahteen regimenttiin eli hallintamuotoon. Toinen regimentti on maallinen- ja toinen hengellinen regimentti. Jumala hallitsee molempia regimenttejä, eli myös maallinen valta on loppujen lopuksi Jumalan käsissä. Tämän vuoksi katsotaan, että ihmisten tulisi olla uskollisia Jumalan lisäksi myös esivallalle.

Kansallisuusaate levisi muun muassa E. Lönnrotin (1802–1884), J.L. Runebergin (1804–1877), J.V. Snellmanin (1806–1881) ja Z. Topeliuksen (1818–1898) runojen ja kertomusten välityksellä. Edellä mainittujen henkilöiden tuotannossa ja ajattelussa isänmaallisuus ja kristinusko kietoutuivat yhteen. Esimerkiksi Runebergin tunnettu runo Saarijärven Paavosta kuvaa ihanteellista suomalaista. Saarijärven Paavo on työteliäs ja periksiantamaton talonpoika, joka luottaa vakaasti Jumalaan ja tyytyy Jumalan hänelle antamaan osaan. Runossa ihanteelliseen suomalaisuuteen liitetään ahkeruuden ja sinnikkyuden piirteet, ja samanaikaisesti myös harras uskonnollisuus esitetään esikuvallisen suomalaisen ominaisuutena.

Kansakoulussa 1860–1940-luvuilla kristinusko oli hyvin vahvasti läsnä. Kouluissa tapahtuvan kansalaiskasvatuksen tehtäväksi määrittäyi isänmaanrakkauden lisäksi hengellisyyden juurruttaminen lapsiin.²² Evankelis-luterilainen kirkko vaikutti merkittävästi

---

²⁰ Tilastokeskus 2025

²¹ Huhta 2001, 61-64

²² Poulter & Kallioniemi 2014, 29

kuvaan siitä, minkälainen on “ihannekansalainen” –mallikelpoinen Suomen kansalainen omasi kristillisen katsomuksen ja kristillisen moraalin.²³ Topeliuksen Suomesta ja suomalaisuudesta kertovaa *Maamme kirjaa* (1875) käytettiin pitkään oppimateriaalina kouluissa. Maamme kirjassa esiin tulevan uskontokasvatuksen päälinja nojaa kristillisnationalistisuuteen: Topeliuksen uskontokasvatuksen päämääränä on luterilainen suomalainen.²⁴ Koti, uskonto ja isänmaa keskeisinä arvoina ovat vakiinnuttaneet paikkansa suomalaisessa nationalismissa juuri Topeliuksen kirjallisuuden kautta.²⁵

Uskonnon ja nationalismin sekoittuminen näkyi 1920-luvulla erityisesti maanpuolustusjärjestöissä, esimerkiksi Lotta Svärdissä. Lotta Svärd oli alun perin valkoisten suojeluskuntien tukijärjestö, joka kehittyi 1920-luvulla omaksi maanlaajuiseksi organisaatiokseen. Järjestön nimi viittaa Runebergin teoksen Vänrikki Stoolin tarinat (1848, 1860). Runossa sotamies Svärdin vaimo Lotta jää miehensä kaaduttua urhoollisesti palvelemaan maataan. Lotta Svärd -järjestö oli suunnattu eksklusiivisesti naisille ja järjestön jäsenyys perustui vapaaehtoisuuteen. Järjestö toimi talvi- ja jatkosodan aikana. Lottatoiminnan tarkoitus oli ennen kaikkea kasvattaa kansalaisia –erityisesti nuoria naisia eli tulevia äitejä– uskonnollisisänmaalliseen henkeen.²⁶ Lotta Svärdin aatepohja nojasi hyvin vahvasti uskonnollisuuteen. Lottien perusarvoiksi ilmoitettiin ”Uskonto, koti ja isänmaa”. Tutusta lausekkeesta ”koti, uskonto, isänmaa” poiketen Lottien arvoissa juuri uskonto mainittiin ensimmäisenä, ennen kotia ja isänmaata. Lottatyö perustui luterilaiselle ajatukselle kutsumustyöstä. Isänmaan palveleminen koettiin Jumalalta saaduksi tarkoitukseksi.²⁷

Suomessa nationalismi ja uskonto ovat suomalaisen kansallisaatteen syntymästä saakka olleet monilta osin kietoutuneita toisiinsa. Erityisesti evankelis-luterilainen kirkko ja sen sisällä syntyneet herätysliikkeet ovat muovanneet ajatusta suomalaisuudesta. Virallisesti Suomi on ollut uskonnollisesti sitoutumaton vuodesta 1919, ja ensimmäinen uskonnonvapauslaki astui Suomessa voimaan vuonna 1923. Tästä huolimatta evankelis-luterilainen kirkko on Suomessa vahvasti yhdistynyt käsitykseen suomalaisuudesta.

2.2 Lapuan liike

Suomalaisen yhteiskunnan kahtiajakautuminen kulminoitui vuonna 1918 käytyyn sisällissotaan. Sisällissodan voittaneet valkoiset näkivät itsensä isänmaallisina ja punaiset

---

²³ Poulter & Kallioniemi 2014, 33

²⁴ Jaakkola 2011, 166

²⁵ Jaakkola 2011, 192

²⁶ Sulamaa 2009, 16

²⁷ Sulamaa 2009, 29-30

maanpettureina. Punaiset puolestaan näkivät itsensä sorrettiina ja valkoiset sortajina. Kommunistit järjestyivät poliittiseksi voimaksi ja jatkoivat toimintaansa, mikä herätti vastustusta valkoisten piirissä. Kommunismin koettiin uhkaavan Suomen itsenäisyyttä.²⁸

Yhteiskunnallinen polarisaatio synnytti erilaisia kansanliikkeitä, joista tunnetuin oli Lapuan liike. Lapuan liike oli vuonna 1930 Etelä-Pohjanmaalla järjestäytynyt kommunisminvastainen kansanliike, joka pyrki vaikuttamaan politiikkaan ulkoparlamentaarisella painostamisella. Jo vuoden 1930 syksyllä Suomen eduskuntaan valittiin paljolti Lapuan liikkeen vaikutuksesta kahden kolmasosan porvarillinen enemmistö. Lapuan liikkeen jäsenistö koostui pääasiassa maaseutuväestöstä, mutta liikkeen kommunisminvastaiset päämäärät keräsivät sympatiaa myös lähes koko porvarilliselta Suomelta. Porvarihallitus sääti niin sanotut kommunistilait, jotka rajoittivat merkittävästi kommunistien julkista toimintaa.²⁹

Lapuan liikkeen toiminta radikalisoitui nopeasti. Parlamentaaristen hallitusten katsottiin olevan kykenemättömiä torjumaan kommunismin aiheuttamaa uhkaa.³⁰ Kommunismin koettiin perustavanlaatuisesti uhkaavan koko Suomen valtion ja yhteiskunnan olemassaoloa, minkä vuoksi Lapuan liike piti myös laittomien ja väkivaltaisten kommunismin vastustamisen keinojen olevan hyväksyttäviä "isänmaan" edun nimissä.³¹ Lapuan liikkeen käyttämiin väkivaltaisiin painostuskeinoihin kuuluivat muun muassa niin sanotut muilutukset, eli kommunisteihin tai sellaisina pidettyihin henkilöihin kohdistetut väkivaltaiset kyyditykset, joista kolme päättyi kyyditettävän kuolemaan.³² Väkivaltaisuuksiin sisältyi liikkeen toiminnan aikana myös muutama poliittinen murha.³³

Lapuan liike sai alkunsa seudulla, jossa körttiläisyys vaikutti vahvasti. Körttiläisyys eli herännäisyys on evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimiva herätysliike. Julkisessa keskustelussa herännäisyys liitettiin porvareihin ja nationalismiin. Herännäisyys Suomessa syntyneenä uskonnollisuuden muotona sopi hyvin yhteen suomalaisen kansallisaatteen kanssa. Herännäisyyden kaltaisen uskonnollisuuden nähtiinkin kuuluvan olennaisesti suomalaisuuteen. Historiantulkintaan sopi hyvin ajatus siitä, että sodassa sekulaaria ja antikristillistä kommunismia vastaan puolustettiin paitsi Suomen itsenäisyyttä ja suomalaista

---

²⁸ Uola 1982, 9-11

²⁹ Uola 1982, 14

³⁰ Uola 1982, 14-15

³¹ Siltala 1985, 464-465

³² Siltala 1985, 671-691

³³ Uola 1982, 14

kansakuntaa, myös suomalaista kristillisyyttä. Näin ollen herännäisyys sopi hyvin yhteen Lapuan liikkeen kommunistinvastaisten päämäärien kanssa.³⁴

Lapuan liikkeen ideologiassa korostui vahvaan kommunisminvastaisuuteen ja nationalismiin yhdistyi herätyskristillinen dualismi.³⁵ Lapuan liikkeen päämäärien ajaminen kehystettiin hyvän ja pahan kamppailuksi. Lapuan liike koki olevansa Jumalan asialla pyrkiessään säilyttämään suomalaisen kansakunnan, kun taas liikkeen päämääriä vastustavien tahojen esitettiin edustavan vastakkaisia voimia. Muun muassa Lapuan liikkeen toteuttamia väkivaltaisuuksia oikeutettiin Jumalan tahdolla. Koska liikkeen katsottiin toimillaan pyrkivän todelliseen Suomen etuun Jumalan johdattuksesta, kyyditsemisten tuomitsijat ymmärrettiin isänmaan vihollisina.³⁶

2.3 Isänmaallinen kansanliike

Epäonnistuneen Mäntsälän kapinaksi kutsutun vallankaappausyrityksen jälkeen Lapuan liike lakkautettiin vuonna 1932.³⁷ Myöhemmin samana vuonna Suomeen perustettiin uusi järjestö Isänmaallinen kansanliike (IKL) Lapuan liikkeen perinnön jatkajaksi. IKL jakoi Lapuan liikkeen kommunisminvastaiset arvot, mutta pyrki ottamaan etäisyyttä Lapuan liikkeen tekemistä väkivaltaisuuksista ja laittomuuksista. Isänmaallinen kansanliike ei toimintansa aikana syyllistynyt väkivallantekoihin.³⁸ Järjestö ei itse identifioitunut puolueeksi, mutta IKL:n osallistuminen eduskunnan parlamentaariseen toimintaan teki siitä kuitenkin käytännössä puolueen.³⁹

IKL erosi Lapuan liikkeestä kannattajakunnaltaan ja jäsenistöltään. Lapuan liike oli ollut talonpoikaisliike, mutta IKL profiloitui koulutetun ylemmän- ja keskiluokan puolueeksi.⁴⁰ Ammattiryhmistä suurinta IKL:n kannatus oli papiston keskuudessa.⁴¹ IKL:n edustajista 90 prosenttia oli akateemisesti koulutettuja, kun muissa porvarillisissa puolueissa vastaava luku oli vähintään 58 prosenttia.⁴² IKL:stä teki vaikutusvallaltaan merkityksellisen puolueen suuri jäsenmäärä. Vaikka IKL:n vaalikannatus oli noin kahdeksan prosentin luokkaa⁴³, siitä teki vaikutusvallaltaan merkityksellisen erityisesti kaksi seikkaa. IKL:n kannatus painottui koulutettuun väestöön, yhteiskunnallisesti vaikutusvaltaisissa asemissa

---

³⁴ Huhta 2001, 227-228

³⁵ Siltala 1985, 471

³⁶ Siltala 1985, 142-143

³⁷ Uola 1982, 17

³⁸ Uola 1982, 127

³⁹ Uola 1982, 478

⁴⁰ Swanström 2018, 70

⁴¹ Uola 1982, 147

⁴² Uola 1982, 147-148

⁴³ Swanström 2018, 72

toimiviin virkamiehiin ja ylioppilaisiin.⁴⁴ Lisäksi IKL oli jäsenmäärältään Suomen poliittisista puolueista suurin.⁴⁵

Lapuan liikkeen tavoin IKL:lle kommunismi edusti merkittävintä uhkaa Suomen itsenäisyydelle. Kommunismin lisäksi myös sosialismin nähtiin edustavan IKL:lle tärkeille nationalistisille ja uskonnollisille arvoille vastakkaisia arvoja.⁴⁶ IKL korosti Suomen kansan yhtenäisyyttä pyrkien häivyttämään luokkarajoja.⁴⁷ Sosialismin taas katsottiin selkeästi jakavan kansaa eri yhteiskuntaluokkiin, mikä näyttäytyi vastakkaisena IKL:n pyrkimyksille kansan yhtenäistämisestä. Suomalaiseksi määrittyivät sellaiset henkilöt, jotka olivat paitsi taustaltaan ”suomalaisia”, myös itse kokivat liittyvänsä osaksi suomalaista kansaa ”verikohtalo- ja kulttuurisitein”.⁴⁸ Vaikka IKL osallistui parlamentaariseen toimintaan, parlamentarismien halveksunta oli yksi puolueen ohjelman keskeisistä teemoista. IKL:n ohjelmassa korostuivat kommunisminvastaisuuden lisäksi nationalismi, maanpuolustuksen arvostus sekä ajatus vahvasta johtajuudesta.⁴⁹

IKL:n ideologiassa uskonto ja isänmaallisuus kuuluivat erottamattomasti yhteen. IKL:n ohjelmassa korostettiin kristinuskkoa ja konservatiivisia kristillisiä arvoja.⁵⁰ Suomen kansan ajateltiin toteuttavan itse Jumalan sille antamaa tehtävää. Uskonnolla oikeutettiin poliittisia tavoitteita, kuten johtajan valintaa. Vahvan johtajan asemaa legitimoitiin ajatuksella siitä, että oikea johtaja olisi Jumalan valitsema ja valtuuttama.⁵¹ Myös Lutherin kahden regimentin oppi näkyi IKL:n ideologiassa. IKL kehotti olemaan uskollinen hallitukselle, vaikka se ei vielä edustaisikaan puolueen omaa, Jumalan legitimoimaa johtajaperiaatetta.⁵² Suuri osa Suomen papistosta kannatti IKL:ää sen tiukan kommunisminvastaisuuden ja kristillisten arvojen korostamisen vuoksi.⁵³ Antisemitismi kuului vahvasti IKL:n ideologiaan.⁵⁴

IKL ei ollut vain yksittäinen Suomessa syntynyt ja toiminut kansallismielinen liike, vaan osa laajempaa kansainvälistä fasismin nousua. IKL otti toimintaansa ja järjestörakenteeseensa inspiraatiota Italian fasisteilta ja Saksan kansallissosialisteilta, ja IKL:ää itseään voidaan pitää fasistisena puolueena.⁵⁵ Muista fasistisista puolueista IKL erosi

---

⁴⁴ Uola 1982, 148

⁴⁵ Swanström 2018, 71

⁴⁶ Uola 1982, 60

⁴⁷ Swanström 2018, 62

⁴⁸ Uola 1982, 62

⁴⁹ Swanström 2018, 62

⁵⁰ Uola 1982, 90-91

⁵¹ Swanström 2018, 68-69

⁵² Swanström 2018, 70

⁵³ Uola 1982, 90

⁵⁴ Swanström 2018, 65

⁵⁵ Swanström 2018, 63 ja 72

merkittävästi siinä, miten positiivisesti liike suhtautui uskontoon. Esimerkiksi Saksan kansallissosialistit kyllä korostivat bolsevismin uskonnonvastaisuutta, mutta kristinusko ei muuten juuri korostunut aatteessa.⁵⁶ Ulkomaisista aatetovereista puhuttaessa IKL käytti usein “kohtalonyhteys”-sanaa kuvaamaan heidän ja suomalaisten nationalistien välistä suhdetta.⁵⁷

IKL:n aatteessa näkynyt kohtalonyhteys saksalaisia kohtaan näkyi, kun toissa maailmansodassa Saksa värväsi suomalaisia taistelemaan Heinrich Himmlerin johtamiin Waffen-SS-joukkoihin. Suomalaisten SS-sotilaiden puoluekantaan tutkinut André Swanström tekee havainnon siitä, että IKL oli suomalaisten SS-joukkoihin värväytyneiden keskuudessa suosituin puolue.⁵⁸ IKL:n rooli suomalaisten SS-sotilaiden värvämisessä oli merkittävä, ja IKL:n ja Saksan kansallissosialistien välinen yhteys rakentui hyvin periaatteelliseksi. IKL piti uskollisesti kiinni Suomen ja Saksan välisestä aseveljeydestä vielä silloinkin, kun Saksa alkoi olla sodassa tappiolla ja Suomen edun kannalta olisi ollut viisasta vetäytyä yhteistyöstä.⁵⁹

---

⁵⁶ Swanström 2018, 68

⁵⁷ Swanström 2018, 64

⁵⁸ Swanström 2018, 57

⁵⁹ Swanström 2018, 68-69

3. Aineisto

Tutkimukseni aineistona on Sinimustan liikkeen puolueohjelma, joka on kerätty Sinimustan liikkeen verkkosivuilta (sinimustaliike.fi) 24. lokakuuta 2023. Päädyin käyttämään aineistonani puolueohjelmaa, sillä puolueohjelma on julkinen ja verkossa vapaasti saatavilla oleva dokumentti, jossa tuodaan esille puolueen keskeisimmät arvot ja intressit.

Puolueohjelman avulla puolueet määrittelevät omaa poliittista identiteettiään ja selvittävät sitä, miten puolue aikoo toimia.⁶⁰ Ohjelmatekstien työstäminen vaatii paljon aikaa ja hiomista, ja valmis ohjelmateksti hyväksytetään puoluekokouksessa. Tämä tekee juuri puolueohjelmatekstistä mielekkään tutkimusaineiston, sillä sen luonteen takia voidaan olettaa tekstin sanavalintojen olevan tarkkaan harkittuja, toisin kuin vaikkapa sosiaalisen median kirjoitusten. Katson siis puolueohjelmatekstin kuvastavan parhaiten Sinimustan liikkeen poliittista agenda ja arvomaailmaa. Tämän vuoksi on hedelmällistä tarkastella, millä tavalla nationalismi ja uskonto rakentuvat juuri puolueohjelmatekstissä.

Puoluelain mukaan puolueeksi rekisteröitävällä yhdistyksellä tulee olla ”säännöistä ilmenevän tarkoituksen toteuttamiseksi laadittu, yhdistyksen valtiollisessa toiminnassa noudatettavat periaatteet ja tavoitteet ilmaiseva yleisohjelma”.⁶¹ Sinimustan liikkeen puolueohjelma oli laajuudeltaan alun perin yli 50-sivuinen. Yli kaksi kuukautta kestäneen rekisteröintiprosessin aikana oikeusministeriö palautti Sinimustan liikkeen puoluehakemuksen kahdesti korjattavaksi.⁶² Oikeusministeriö huomautti joidenkin yleisohjelman kirjauksien olevan ristiriidassa perus- ja ihmisoikeuksien sekä demokraattisten periaatteiden kanssa. Rekisteröintiprosessin aikana alkuperäinen puolueohjelma tiivistettiin kahdeksansivuiseksi dokumentiksi, jonka oikeusministeriö lopulta hyväksyi. Oikeusministeriön hyväksymästä puolueohjelmasta oli poistettu oikeusministeriön ongelmallisina pitämät kirjat. Tämä virallinen puolueohjelma oli saatavilla tämän aineiston kokoamisen aikaan Sinimustan liikkeen verkkosivuilla pdf-muotoisena tiedostona.

Sinimustan liikkeen verkkosivuilla oli samanaikaisesti saatavilla myös toinen, virallista puolueohjelmaa huomattavasti laajempi puolueohjelma. Laajempi puolueohjelma esitettiin Sinimustan liikkeen verkkosivuilla blogimuotoisena, eli puolueohjelman tässä versiossa ei ollut sivunumeroita. Pdf-muotoinen puolueohjelma oli sisällöltään hyvin samanlainen kuin blogimuotoinen puolueohjelma, vain tiiviimpi. Lisäksi blogimuotoisessa puolueohjelmassa on alaluku ”Mediaohjelma”, joka puuttuu puolueohjelman tiiviimmästä versiosta kokonaan.

---

⁶⁰ Aarnio 1998, 14

⁶¹ Puoluelaki 10/1969, 2 §

⁶² KHO:2024:63

Puoluelain mukaan puolueen puolueohjelma on se ohjelma, joka on ilmoitettu oikeusministeriölle. Sinimustan liikkeen omalla YouTube-kanavalla julkaistussa videossa Oikeusministeriön erehdys? – Sinimusta podcast 037 Lauri Hokkanen ja Tapio Rantanen kertovat, että neljä kuukautta puolueen rekisteröimisen jälkeen alkuperäinen 50-sivuinen puolueohjelma hyväksyttiin puoluekokouksessa puolueen uudeksi viralliseksi yleisohjelmaksi. Sinimustan liikkeen näkökulmasta juuri blogimuotoista puolueohjelmaa pidettiin puolueen virallisena puolueohjelmana. Puolue ei ollut kuitenkaan ilmoittanut oikeusministeriölle yleisohjelman muuttamisesta puoluelain edellyttämällä tavalla.

Sinimustan liikkeen puoluestatus purettiin huhtikuussa 2024. Oikeusministeriön mukaan Sinimustaa liikettä oli pyydetty toimittamaan puolueen uusi yleisohjelma ministeriölle maaliskuussa 2023, kun puolue ei ollut näin oma-aloitteisesti tehnyt hyväksytyään uuden yleisohjelmansa syksyllä 2022. Oikeusministeriö katsoo, että yleisohjelman muuttaminen alkuperäiseksi muutama kuukausi puolueen rekisteröinnin jälkeen on tulkittavissa puoluelain tahalliseksi kiertämiseksi. Oikeusministeriö on huomauttanut muun muassa Sinimustan liikkeen vaatimuksista sananvapauden rajoittamisesta ennakkosensuurin keinoin sekä pyrkimyksestä etnisen rekisterin käyttöön ottamiseen. Korkein hallinto-oikeus (KHO) kertoi Sinimustan liikkeen rekisteröintipäätöksen purkamisen syynä olleen Sinimustan liikkeen yleisohjelman muuttaminen erehdyttämistarkoituksessa. Puolueohjelman katsottiin olevan ristiriidassa perus- ja ihmisoikeuksien kanssa.⁶³ Sinimusta liike haki puolueeksi rekisteröitymistä uudelleen jälleen uudistetulla puolueohjelmalla toukokuussa 2025, ja järjestö sai puoluestatuksensa takaisin 28.5.2025.

Valitsin aineistokseni Sinimustan liikkeen verkkosivuilla blogimuodossa esitetyn puolueohjelmatekstin. Kyseinen teksti esitettiin Sinimustan liikkeen kotisivuilla puolueohjelmana, ja se oli puolueen sisällä hyväksytty virallinen puolueohjelma. Blogimuotoinen ohjelmateksti vastaa alkuperäistä puolueohjelmaa, jota oikeusministeriö pyysi muokkaamaan ennen puolueen hyväksymistä puolurekisteriin. Blogimuotoinen puolueohjelma on myös oikeusministeriölle toimitettua versiota laajempi ja yksityiskohtaisempi. Katson siis, että puolueohjelman laajempi versio kuvastaa tiiviimpää versiota monipuolisemmin Sinimustan liikkeen arvoja ja päämääriä. Kopioin ja talletin blogimuotoisen puolueohjelmatekstin kokonaisuudessaan erilliseksi word-tiedostoksi 24.10.2024, ja toteutin analyysin tämän tekstin pohjalta.

---

⁶³ KHO:2024:63

Koska tutkimukseni aineistona olevassa puolueohjelmassa ei ollut alun perin sivunumerointia, tulin analyysissäni viittaamaan käsittelemiini puolueohjelman kohtiin dokumentin alalukujen otsikoilla. Sinimustan liikkeen puolueohjelma alkaa alaluvuilla Puolueen tarkoitus ja Puolueen arvopohja, jotka näkyvät blogimuotoisen puolueohjelman etusivulla. Sivupalkista näkyvät puolueohjelman loput 20 alalukua, jotka ovat Mediaohjelma, Kielipolitiikka, Uskontopolitiikka, Sosiaali- ja terveystalitiikka, Yhteisöllisyysohjelma, Kansalaisuusohjelma, Väestöpolitiikka, Koulutuspolitiikka, Työllisyysohjelma, Talouspolitiikka, Rahapolitiikka, Veropolitiikka, Perustulo-ohjelma, Maaseutupolitiikka, Energiapolitiikka, Ympäristöpolitiikka, Kriminaali- ja oikeuspolitiikka, Maanpuolustus- ja turvallisuuspolitiikka sekä Ulkopolitiikka.

Sinimustan liikkeen poliittisissa ohjelmissa esiintyy ääriajattelun, äärioikeiston ja fasismin tunnuspiirteitä.⁶⁴ Tämänlaisia piirteitä sisältävän puolueohjelmatekstin tutkimiseen liittyy kysymys siitä, voiko tekstin esitleminen edesauttaa esimerkiksi vihapuheen normalisoitumista. Pysin tutkimuksessani välttämään tätä ongelmaa muun muassa tarkastelemalla aineistoa objektiivisesti ja kriittisesti. En ole käyttänyt työssäni tekoälyä.

---

⁶⁴ Pollari 2023, 86

4. Metodologinen viitekehys ja analyysi

4.1 Teoreettinen viitekehys

Tutkielmani teoreettisena viitekehysenä toimivat diskurssintutkimuksen lähtökohdat. Diskurssintutkimus on laadullista tutkimusta, joka tarkastelee kielenkäyttöä ennen kaikkea sosiaalisena toimintana.⁶⁵ Diskurssintutkimuksessa ollaan kiinnostuneita kielen rakenteen sijasta siitä, miten kieltä käytetään ja mitä sillä tehdään.⁶⁶ Diskurssintutkimusta ei voi pitää selvärajaisena tutkimusmetodina, vaan se on enemmänkin laaja näkökulma, jonka sisälle mahtuu monenlaisia eri suuntauksia ja näkökulmia.⁶⁷ Diskurssintutkimuksen puitteissa käytettävät metodit määräytyvät tutkimuksen tavoitteiden ja aineiston mukaan.⁶⁸ Diskurssintutkimuksesta puhutaan myös vakiintuneesti diskurssianalyysinä.⁶⁹ Käytän kuitenkin itse käsitettä diskurssintutkimus, sillä se alleviivaa juuri diskurssintutkimuksen näkökulman kokonaisvaltaisuutta ja sitä, ettei se itsessään ole selkeä tutkimusmetodi.

Diskurssintutkimuksen lähtökohtana on sosiaalisen konstruktionismin viitekehys. Sosiaalisella konstruktionismilla tarkoitetaan ajatusta siitä, että kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta.⁷⁰ Diskurssintutkimuksessa ei siis ajatella, että kielen avulla todellisuutta kuvattaisiin sellaisena kuin se on, vaan todellisuuden nähdään rakentuvan osana sosiaalista kanssakäymistä ja kielenkäyttöä. Millään sanalla ei esimerkiksi ajatella olevan itsestään selvää merkitystä, vaan ihmiset rakentavat, toistavat ja muuttavat sanojen merkityksiä viestinnässään jatkuvasti. Keskeistä sosiaalisessa konstruktionismissa on ajatus siitä, että todellisuus rakentuu aina suhteessa johonkin muuhun.⁷¹ Esimerkiksi ”pieni” ei yksinään ole merkitys, vaan pienuus saa merkityksensä suhteessa johonkin suureen.

Kielenkäytön lisäksi diskurssintutkimuksen keskiössä on kielenkäytön konteksti eli kielenkäyttötilanne. Diskurssintutkimuksessa kielenkäytön konteksti otetaan analyysissä huomioon.⁷² Kontekstin huomioonottaminen pohjaa ajatukseen siitä, että kielenkäyttö on hyvin kontekstisidonnaista. Tällä tarkoitetaan sitä, että kielenkäytön tavat vaihtelevat eri tilanteissa ja genreissä eli kielenkäytön tyypeissä. Esimerkiksi virallisissa dokumenteissa kieltä käytetään eri tavalla kuin sosiaalisen median postauksissa. Kielenkäytön konteksti siis osaltaan ohjaa ja rajaa kielenkäyttöä, mutta toisaalta kielenkäytöllä voidaan samanaikaisesti

---

⁶⁵ Pietikäinen & Mäntynen 2020, luku 1.1

⁶⁶ Hjelmsjö 2021, 9-10

⁶⁷ Pälli & Lillqvist 2020, 375

⁶⁸ Lehti, Haapanen & Kääntä 2018, 7

⁶⁹ Pälli & Lillqvist 2020, 375-376

⁷⁰ Pälli & Lillqvist 2020, 382

⁷¹ Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, luku 1: Kielenkäyttö sosiaalisen todellisuuden rakentajana

⁷² Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, luku 1: Toiminnan kontekstuaalisuus

myös vaikuttaa näihin kontekstin tuomiin rajoitteisiin. Myös kielenkäyttötilanteessa lausutut yksittäiset sanat saavat merkityksensä kontekstisidonnaisesti, ja sanavalinnat kantavat mukanaan myös aikaisempien käyttökontekstien merkityksiä.⁷³

Kontekstilla tarkoitetaan yleisesti kielenkäyttötilannetta, mutta kielenkäyttöön liittyy aina monia muitakin konteksteja kuin niin sanottu tilanteinen konteksti.

Diskurssintutkimuksessa konteksteja ovat kaikki sellaiset tekijät, jotka jollain tavalla vaikuttavat kielenkäytön merkitysten muodostumiseen. Esimerkiksi tämän tutkimuksen aineiston – Sinimustan liikkeen puolueohjelman – tilanteisena kontekstina voisi olla ohjelmatekstin kirjoittaminen ja Suomen nykyinen poliittinen kenttä. Ohjelmatekstin tulkintaan vaikuttavat kuitenkin myös muut kontekstit, kuten Suomen poliittinen, historiallinen ja yhteiskunnallinen konteksti. Oman kontekstinsa kielenkäytön analyysiin tuo myös tutkija ja tutkijan oma suhde analysoitavaan ilmiöön.⁷⁴

Politiikassa kielenkäytöllä on keskeinen merkitys, sillä poliittisista teoista suuri osa tapahtuu juuri kielen välityksellä.⁷⁵ Kielenkäytön avulla voidaan luoda ja vahvistaa erilaisia mielikuvia sekä rakentaa ja muovata todellisuutta.⁷⁶ Poliittisessa toiminnassa kieli toimii vallankäytön välineenä. Puolueohjelmat ovat osa poliittista toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan todellisuuteen. Puolueohjelmatyössä tehdään erilaisia valintoja, joille haetaan suuremman yleisön hyväksyntää. Puolueohjelmat syntyvät aina suhteessa muihin puolueisiin sekä yhteiskunnalliseen keskusteluun.⁷⁷ Diskurssintutkimuksen viitekehys sopii hyvin juuri poliittisen kielenkäytön analysointiin, sillä diskursiivinen näkökulma mahdollistaa kielenkäytön tarkastelun todellisuutta rakentavana toimintana laajassa yhteiskunnallisessa kontekstissa.⁷⁸

Diskurssintutkimuksen haasteiksi on nimetty aineiston rajallisuus sekä tutkijan position vaikutus tutkimukseen. Tämän tutkimuksen aineistoksi on valittu yhden puolueen yksittäinen puolueohjelmateksti. Tämä ohjelma on lopulta kuitenkin vain yksittäinen dokumentti. Vaikka puolueohjelmat yleisesti ottaen ovat puolueen keskeisiä arvoja ja päämääriä selvittäviä dokumentteja, eivät puolueohjelmatekstit välttämättä ohjaa käytännön politiikan tekoa. Tämän vuoksi on perusteltua kyseenalaistaa, kuinka pitkälle meneviä tulkintoja

---

⁷³ Pietikäinen & Mäntynen 2020, luku 1.1, luku 1.2 ja luku 1.5

⁷⁴ Pietikäinen & Mäntynen 2020, luku 1.5

⁷⁵ Aarnio 1998, 12

⁷⁶ Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, luku 1: Kielenkäyttö sosiaalisen todellisuuden rakentajana

⁷⁷ Aarnio 1998, 29-30

⁷⁸ Äystö 2020, 202

todellisuudesta voidaan rajallisen aineiston pohjalta tehdä. Toisaalta diskurssintutkimuksen tarkoituksena ei lähtökohtaisesti olekaan tehdä yleistettäviä teorioita.⁷⁹

Aineiston tulkintaa ohjaa aina tutkijan oma positio suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Muun muassa tutkijan henkilökohtaiset elämäkokemukset, esioletukset sekä tutkijan oma yhteiskunnallinen asema ohjaavat väistämättä aineiston tulkintaa.⁸⁰ Tämän tutkimuksen tarkoituksena on analysoida uskonnon ja nationalismin diskursseja Suomen poliittiseen kenttään sijoittuvassa puolueohjelmatekstissä. Tutkimuksen kannalta on relevanttia mainita se, että olen itse syntynyt ja kasvanut Suomessa osana suomalaista kulttuuria. Lisäksi omat poliittiset näkemykseni eroavat monilta osin Sinimustan liikkeen poliittisista tavoitteista. Tutkimukseni lähtökohtana on kriittinen suhtautuminen olemassa oleviin sosiaalisiin todellisuuksiin.

4.2 Keskeiset käsitteet

4.2.1 Uskonto

Arkikielessä uskonnolla viitataan yleensä erilaisiin uskontoperinteisiin. Uskonnon mielletään usein tarkoittavan jollakin tavalla järjestäytyntä tai yhteiskunnallisesti merkittävää uskontoperinnettä, kuten kristinuskoa tai islamia. Uskontotieteessä uskonnon ymmärretään kuitenkin olevan hyvin laaja ja monitulkintainen ilmiö. Uskonnon käsitettä on ajan saatossa pyritty määrittelemään eri tavoin. Esimerkiksi usko johonkin yliluonnolliseen ja pyhyiden kokemukset ovat olleet tekijöitä, joiden on ehdotettu erottavan uskonnon muista sekulaareista ilmiöistä. Myöhemmin on kuitenkin katsottu, että ei voida löytää sellaista piirrettä, joka olisi kaikille uskontona pidetyille ilmiöille yhteinen.⁸¹ Lisäksi uskonnon määritelmää on pidetty ongelmallisina siksi, että ne pohjautuvat useimmiten länsimaiselle ymmärrykselle uskonnosta, mihin on vaikuttanut erityisesti kristinusko. Uskontoja siis määritellään siitä lähtökohdasta, että kristinusko olisi eräänlainen malliesimerkki uskonnosta.

Uskonnon määrittelemisen tarvetta alettiin kyseenalaistamaan kielellisen käänteen myötä 1980-luvulla.⁸² Uskonnon merkityksen ei enää ajateltu olevan jotakin sisäsyntyistä merkitystä, vaan uskonnon – kuten minkä tahansa muun käsitteen – merkityksen katsottiin muodostuvan kielellisessä vuorovaikutuksessa. Uskonnon määritelmän nähdään siis olevan jatkuvassa muutoksessa, jolloin uskonnon käsitteen yksiselitteisestä määrittelystä tulee

---

⁷⁹ Pynnönen 2013, 35

⁸⁰ Pynnönen 2013, 36

⁸¹ Närvä 2020, 60 ja 67

⁸² Närvä 2020, 59

mahdotonta. On ehdotettu, ettei uskonnon käsitteen analyttinen määrittely ole tutkimuksen kannalta lainkaan välttämätöntä.⁸³

Tässä tutkimuksessa lähestyn uskonnon käsitettä diskursiivisen uskonnontutkimuksen lähtökohdista. Diskursiivinen uskonnontutkimus operoi siitä lähtökohdasta, että *uskonto* ei käsitteenä sisällä minkäänlaisia merkityksiä. Diskursiivisessa uskonnontutkimuksessa tarkastellaan sitä, miten uskontoa rakennetaan kielenkäytössä ja minkälaisia merkityksiä uskonnolle annetaan. Tarkastelussa kiinnitetään huomiota uskonnon ja vallan väliseen suhteeseen sekä siihen, miten uskontodiskurssit vaikuttavat uskonnon ja uskontojen yhteiskunnalliseen asemaan.⁸⁴ Tässä tutkimuksessa tarkastelen sitä, millaisia merkityksiä uskontoon liitetään erityisesti suhteessa nationalismiin. Diskursiivisen uskonnontutkimuksen lähtökohdat sopivat siis hyvin tutkimukseni tarkoitukseen, sillä tarkastelun keskiössä ovat uskontoon liitettävät merkitykset ja se, miten niiden avulla tuotetaan valta-asetelmia.

Diskursiivisessa uskonnontutkimuksessa uskonto on tutkimuksen lähtökohtana, vaikka uskonnon käsitettä ei määritelläkään. Tällaisessa lähestymistavassa uskonnon tunnistaminen aineistosta perustuu sellaiseen tutkijan ymmärrykseen ja hahmotukseen uskonnosta, joka on tarkoituksenmukainen kyseisen tutkimuksen käyttöyhteydessä. Kun uskonnon määritelmä jätetään tällä tavalla avoimeksi, on kuitenkin huomioitava, että aineiston tulkintaan vaikuttaa väistämättä yleisesti vakiintunut länsimainen ja eurosentriinen ymmärrys uskonnon kategoriasta. Tästä huolimatta uskonnon määritelmän jättäminen avoimeksi edesauttaa kulttuuristen aineistojen parempaa huomioimista sekä tekee tutkimuksesta puolueettomampaa.⁸⁵ Tässä tutkimuksessa en pyri ennalta määrittelemään uskonnon käsitettä. Sen sijaan pyrin tunnistamaan, miten uskontoa määritellään aineistossa ja millä tavalla uskonto kytetään ohjelmatekstistä nousevaan käsitykseen kansakunnasta. Lisäksi pyrin tunnistamaan, millä tavalla uskonnon määrittelyä ja merkityksenantoja käytetään osana ohjelmatekstin poliittisten päämäärien saavuttamista.

4.2.2 Nationalismi

Nationalismin käsitetään yleisesti tarkoittavan kansallistunnetta eli ihmisten kokemusta siitä, että he ovat osa kansallisvaltiota, jonka jäsenet jakavat yhteisen identiteetin. Nationalismi voidaan ymmärtää esimerkiksi poliittiseksi ideologiaksi, filosofiaksi tai tietynlaiseksi käyttäytymisen muodoksi. Nationalismin on myös nähty olevan uskonnonkaltainen

---

⁸³ Taira 2021, 59

⁸⁴ Hjelm 2021, 7 ja 12

⁸⁵ Närvä 2020, 60

uskomusjärjestelmä. Tässä tutkimuksessa kuitenkin tarkastelen uskontoa ja nationalismia erillisinä ilmiöinä.

Aikaisemmin nationalismin tutkimus keskittyi siihen, milloin ja missä nationalismi tai kansat ovat saaneet alkunsa. Toisten mielestä kansoja ja nationalismia on aina ollut, kun taas toiset pitävät nationalismia modernin ajan ilmiönä. Nationalismin syntyä ja -paikkaa käsittelevät teoriat jaetaan usein kolmeen kategoriaan, jotka ovat primordialismin, etnosymbolismin ja modernismin. Primordialismin mukaan kansoja on ollut olemassa yhtä kauan kuin ihmisiäkin, ja ne ovat syntyneet luonnollisen suvun jatkumisen tuloksena.⁸⁶ Kansojen olemassaolo nähdään siis luonnollisena ja se sidotaan etnisyyteen. Etnosymbolismin edustavissa teorioissa painotetaan etnisten siteiden sekä myyttien ja symbolien merkitystä kansakunnan syntyyn ja nykyhetkeen.⁸⁷ Modernistisen näkemyksen mukaan juuri modernisaatio on vaikuttanut kansakuntien syntyyn, ja kansakunnat ovat juuri modernille ajalle ominainen ilmiö.⁸⁸ Modernismissa nationalismin syntyä sijoitetaan usein aikaisintaan 1700-luvun lopulle.⁸⁹ Edellä mainitut jaottelut ovat kuitenkin rajoiltaan häilyviä ja subjektiivisia. Tiettyyn tutkimusperinteeseen sitoutumisen ei nyky-yhteiskuntaa käsittelevässä tutkimuksessa ole pidetty mielekkäänä.⁹⁰

Vuonna 1983 Benedict Anderson julkaisi teoksensa *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (suom. Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua. 2020⁹¹), joka toi nationalismintutkimukseen uudenlaisen näkökulman. Nationalismin olemuksen ja syntyhistorian sijaan Andersonin teos käsitteli sitä, miten nationalismia rakennetaan, ylläpidetään ja uusinnetaan diskursseissa. Andersonin teos aloitti nationalismintutkimuksessa niin sanotun diskursiivisen käänteen, joka muutti nationalismintutkimuksen fokusta ja kysymyksenasettelua.⁹² Teoksessaan Anderson määrittelee kansakunnan olevan *kuviteltu poliittinen yhteisö*. Andersonin mukaan kansakuntia voidaan pitää kuviteltuina, koska kansakuntaan kuuluvat ihmiset eivät voisi mitenkään kaikki tuntea toisiaan henkilökohtaisesti.⁹³ Näin ollen yhteisön jäsenet ikään kuin kuvittelevat yhteenkuuluvuutta heille tuntemattomiin henkilöihin, jotka hekin kokevat kuuluvansa samaan kuviteltuun kansakuntaan.

---

⁸⁶ Ruuska 2002, 48

⁸⁷ Ruuska 2002, 59

⁸⁸ Konttori 2018b, 303

⁸⁹ Ruuska 2002, 51

⁹⁰ Ruuska 2002, 58-59

⁹¹ Anderson 2006

⁹² Antonsich & Skey 2017, 2

⁹³ Anderson 2020, 39

Michael Billigin vuonna 1995 julkaistun teoksen *Banal Nationalism* myötä nationalismin tutkimuksessa alettiin siirtyä makrotason teoretisoinnista empiirisempiin tutkimuksiin.⁹⁴ Billig keskittyy teoksessaan olemassa olevien kansallisvaltioiden tarkastelemiseen. Billig haastaa teoksessaan ajatuksen kansallisvaltioista luonnollisena ja kyseenalaistamattomana tapana järjestää yhteiskunta. Tutkimuksessa tarkastellaan nationalismin rakentamista ja uusintamista banaalin- (banal) ja kuuman (hot) nationalismin käsitteiden kautta. Kuumalla nationalismilla tarkoitetaan intohimoista ja radikaalia nationalismia, joka yleensä yhdistetään kansallisvaltion perustamiseen tähtäävään liikehdintään. Vähemmälle huomiolle on jäänyt Billigin mukaan banaali nationalismi. Banaaliksi eli arkipäiväiseksi nationalismiksi Billig nimittää sellaisia nationalismin ilmentymiä, joihin ihmiset eivät arjessaan juuri kiinnitä huomiota, mutta jotka kuitenkin ylläpitävät ja uusintavat kansallista identiteettiä. Banaalin nationalismin ilmentymänä voidaan pitää esimerkiksi julkisten rakennusten edustalla liehuvat valtioiden liput tai uutisten jaottelun *kotimaan* ja *ulkomaiden* uutisiin.⁹⁵

Tässä tutkimuksessa nationalismi toimii välineellisenä käsitteenä tekstissä kuvitellun nationalismin tunnistamiseksi. Lähestyn nationalismin käsitettä lähtökohtanani erityisesti Benedict Andersonin näkemys kansakunnista kuviteltuina yhteisöinä. Määrittelen nationalismin merkitsevän kollektiiviseen kuvitteluun perustuvaa jaettua käsitystä kansakunnasta, jonka ihanteena on kansakunta itsenäisen kansallisvaltion sisällä. Lisäksi hyödynnän analyysissäni Michael Billigin tapaa jaotella nationalismi banaaliin ja kuumaan nationalismiin.

4.3 Analyysi

Aineiston analyysin tuloksena tekstistä nousi esiin keskeisiä teemoja, joiden kautta uskontoa ja nationalismia käsitellään aineistossa. Teemojen erittelyn jälkeen tunnistin teemoissa rakentuvia diskursseja, joiden avulla ohjelmatekstissä rakennetaan todellisuutta. Aineiston analyysin tuloksena muotoutui viisi diskurssia, jotka ovat kansakunta etnisenä verenperintönä, yhtenäinen suomalainen kulttuuri, yhteisöllisyys kansakunnan liimana, nainen kansakunnan palveluksessa ja ruumis kansakunnan omaisuutena. Kokonaisuudessaan diskurssin kuvaavat sitä, miten uskonto ja nationalismi näkyvät ja määrittyvät aineistossa. Diskurssit liittyvät kiinteästi toisiinsa ja niissä käsitellyt teemat ovat osin päällekkäisiä.

---

⁹⁴ Skey 2009, 333

⁹⁵ Billig 1995, luku 3

Seuraavissa luvuissa kuvaan, miten diskurssit rakentuvat ohjelmatekstissä ja minkälaista todellisuutta diskurssien avulla luodaan. Keskityn analyysissä siihen, miten uskonto ja nationalismi näkyvät puolueohjelmassa rakentuvissa diskursseissa. Pysin havainnollistamaan analyysia käyttämällä aineistosta poimittuja lainauksia. Lopuksi esittelen sitä, miten uskonto ja nationalismi näkyvät ohjelmatekstissä ja millaisessa suhteessa ne ovat toisiinsa.

5. Kansakunta etnisenä verenperintönä

5.1 Etnisesti yhtenäinen kansakunta

Aineistossa ensisijaiseksi diskurssiksi rakentuu näkemys kansakunnasta etnisenä verenperintönä. Sinimustan liikkeen puolueohjelmasta nousevan nationalismin keskiössä on Suomen valtiota asuttava “suomalainen kansa”. Kansakunta on käsite, joka toistuu Sinimustan liikkeen puolueohjelmatekstissä useaan otteeseen. Puolueen arvopohjaa käsittelevässä osiossa kansakunnan käsitteen käyttämistä perustellaan sillä, että se luo yhteenkuuluvuuden tunnetta kansakunnan sisälle määrittyvien ihmisten välillä. Puolueohjelmassa korostetaan suomalaisen kansan erityistä asemaa suhteessa muihin ihmisryhmiin. Ihmisillä katsotaan lähtökohtaisesti olevan enemmän yhteistä sisäryhmänsä kuin ulkoryhmän kanssa.⁹⁶ Tekstissä suomalaisen kansakunnan ulkopuolelle rajautuvat ryhmät toiseutetaan ulkoryhmäksi, jonka jäsenet eroavat merkittävästi sisäryhmäksi määrittyvistä suomalaisista.

Kansakunnalla viitataan tekstissä sellaisten ihmisten muodostamaan ryhmään, jotka määritellään suomalaisiksi. Ohjelmatekstissä pyritään määrittelemään sitä, minkälaiset ihmiset voidaan nähdä suomalaisina ja näin ollen osana sitä suomalaista kansakuntaa, jonka etua Sinimusta liike tahtoo ajaa. Puolueen arvopohjaa käsittelevässä alaluvussa määritellään suomalaisuutta seuraavasti:

Puolueemme määrittelee suomalaiset kansaksi, jonka perimästä suurin osa muodostuu niistä itämerensuomalaisista kantaheimoista, jotka ovat esihistoriallisena aikana muuttaneet nykyisen Suomen alueelle ja joka puhuu tälle kansalle ominaista äidinkieltä ja kokee suomalaisen kansanyhteisön muodostaman kulttuurin itselleen kaikista luonnollisimmaksi tavaksi elää. Suomalaisuus on biologinen, historiallinen, kielellinen ja kulttuurinen kokonaisuus. Puolueemme politiikan tavoitteena on etnisesti yhdenmukainen Suomi, jossa ei esiinny etnisiä eturistiriitoja eri vähemmistökansojen ja kantaväestön välillä.⁹⁷

Tekstissä luodaan eksklusiivinen suomalaisuuden kategoria, jossa suomalaisuus määrittyy ennen kaikkea etnisyyden kautta. Suomalainen kansakunta kuvataan etnisesti yhtenäisenä ryhmänä, jolle kuvitellaan yhteinen historia, kieli ja kulttuuri. Etnisyys nostetaan tekstissä hyvin merkittäväksi ihmisiä jakavaksi tekijäksi ja esitetään, että eri etniset ryhmät ajavat lähtökohtaisesti juuri oman etnisen ryhmänsä etua. Tällaista käsitystä kansakunnasta ennen kaikkea etnisenä ryhmänä kutsutaan etnonationalistiseksi.

Yllä olevassa suomalaisuuden määrittelyssä suomalaisena pidetään sellaisia henkilöitä, joiden perimästä suurin osa on “suomalaista” alkuperää. Ohjelmatekstissä ei suoraan mainita, millä tavalla muut etniset ryhmät erottuvat fyysisesti suomalaista alkuperää olevista ihmisistä.

---

⁹⁶ Puolueen arvopohja

⁹⁷ Puolueen arvopohja

Yhteisen alkuperän korostaminen tekee kuitenkin ilmeiseksi sen, että suomalaisiksi mielletään ihonväritään valkoiset ihmiset.

Yhteisen alkuperän katsotaan olevan tärkeä suomalaisuutta määrittelevä tekijä. Esimerkiksi Suomen kansalaisuuden saaminen tahdotaan sitoa syntyperäiseen suomalaisuuteen. Puolueohjelman kansalaisuusohjelmassa esitetään, että Suomen kansalaisuutta voisivat hakea vain etnisesti suomalaiset henkilöt. Kansalaisuusohjelmassa tarkennetaan Suomen kansalaiseksi soveltuvan sellainen ihminen, jonka vanhemmista vähintään toinen on syntyperäinen suomalainen. Suomen kansalainen ei voisi myöskään olla samanaikaisesti minkään toisen maan kansalainen.⁹⁸ Ohjelmatekstissä etnisyyttä sidotaan poliittiseen kansallisuuteen. Tässä suhteessa pyritään siis käyttämään poliittista valtaa sulkemalla tietyt ihmisryhmät juridisen kansalaisuuden ulkopuolelle etnisyyden perusteella.

5.2 Jaettu veri ja historia

Ohjelmatekstissä ilmaistaan puolueen halu tuottaa ja ylläpitää tietynlaista kuvaa suomalaisten historiasta. Puolueohjelmatekstin kulttuuriohjelmassa vaaditaan, että Suomen valtion tulisi tarjota suomalaisille positiivista historiakuvausta sekä Suomen valtiosta että suomalaisten ihmisten juurista. Esimerkiksi ”suomalaisia syyllistävää historiallista narratiivia” tulisi pyrkiä kitkemään pois.⁹⁹ Historiakuvalla on tärkeä tehtävä kansakunnan rakentamisessa. Narratiivilla jaetusta kunniakkaasta historiasta pyritään oikeuttamaan kansakunnan erityisasemaa muihin ryhmiin nähden.

Ohjelmatekstissä kansakuntaan liitetään ajatus verestä suomalaisia yhdistävänä tekijänä. Ihmisten kuvataan tulevan osaksi suomalaista kansakuntaa juuri ”verenperimänsä” kautta.¹⁰⁰ Tekstissä kuvataan puolueen ajaman politiikan ainoaksi intressiryhmäksi ”...suomalaiset, joihin jokainen suomalainen on verenperimänsä kautta linkittäytynyt.”¹⁰¹ Ohjelmatekstissä suomalaisuus määrittyy synnynnäiseksi ominaisuudeksi, jolloin suomalaisuus ei ole riippuvainen ihmisen omasta kokemuksesta. Tämä eroaa esimerkiksi Isänmaallisen kansanliikkeen näkemyksestä, jonka mukaan suomalaisiksi luokiteltiin eksklusiivisesti sellaiset ihmiset, jotka paitsi omasivat suomalaiseksi määritellyn pidetyn etnisyyden, myös tunnustivat kuuluvansa suomalaiseen kansakuntaan.¹⁰² Veren käsitettä käytetään Sinimustan liikkeen ohjelmatekstissä rakentamaan mielikuvaa kansakunnasta tiiviinä perheenomaisena

---

⁹⁸ Kansalaisuusohjelma

⁹⁹ Kulttuuriohjelma

¹⁰⁰ Puolueen arvopohja & Yhteisöllisyysohjelma

¹⁰¹ Puolueen arvopohja

¹⁰² Uola 1982, 62

yhteisönä. Verenperimän ja verisiteiden kaltaisten ilmausten käyttäminen luo kansakunnan jäsenten yhteenkuuluvuudelle myyttisen ulottuvuuden. Ajatuksella jaetusta verestä vahvistetaan myös narratiivia kuvitteellisesta historiasta, jossa Suomen valtion alueella olisi asunut etnisesti homogeeninen väestö.

Kansakunnan historiallinen olemus saa tekstissä uskonnollisia elementtejä:

Jokaisen suomalaisen, kuuluisipa hän mihin uskontokuntaan tahansa, voimavara on isänmaan ja kansan jatkuvuuden luoman korkeamman tarkoituksen tunnustaminen. Kaikille suomalaisille tulisi olla olemassa oma paikkansa yhteiskunnassa, jossa tämä kykenee viemään yhteiskuntaa eteenpäin osana jatkuvuuden ketjua.¹⁰³

...me uskomme kansallismielisinä traditionalisteina luonnonjärjestyksen ja kansallisen olemassaolomme ikuisen oikeutukseen...¹⁰⁴

Ohjelmatekstissä suomalainen kansakunnasta puhutaan sukupolvien ketjuna. Korostamalla historiaa ja traditiota tekstissä luodaan käsitys suomalaisuudesta luonnollisena yhtenäisenä ryhmänä, jonka juuret ulottuvat pitkälle historiaan. Tekstissä suomalaisen kansakunnan olemassaolon oikeutuksen ajatellaan kumpuavan tästä suomalaisten sukupolvien jatkuvasta ketjusta. Usko kansakuntaan asetetaan tekstissä kaikkien muiden uskomusjärjestelmien yläpuolelle.

Ajatus sukupolvien ketjusta ja kansakunnan pyhydestä halutaan juurruttaa kansalaisten keskuuteen. Puolueohjelmatekstissä esimerkiksi kansakunnan juurien kunnioittamisen opettaminen nimetään kasvatus- ja opetuspalveluiden tehtäväksi.¹⁰⁵ Sinimustan liikkeen ajama kansallismielinen historiakuvan opettaminen määritettäisiin osaksi koulutusjärjestelmää, jolloin lapset ja nuoret kasvatettaisiin omaksumaan tietty etnonationalistisia tavoitteita tukeva historiakuva. Suomalaisuus määritetty ohjelmatekstissä perustavanlaatuisesti arvokkaaksi, pyhäksi asiaksi. Kansakunnan pyhyttä pyritään varjelemaan muun muassa lainsäädännön kautta. Sinimusta liike ilmaisee puolueohjelmassaan tahtonsa tehdä kokonaan laittomaksi kaikenlainen suomalaisuuden halventaminen.¹⁰⁶

5.3 Yhteinen kieli

Suomalaisuus määritetty tekstissä myös kielen kautta. Tekstissä kerrotaan puolueen tavoittelevan yksikielistä Suomea, jossa kaikki julkiset palvelut, työelämä, kulttuurielämä, koulut, uskonnollinen toiminta ja esimerkiksi yleisradion sisältö olisi mahdollisimman suomenkielistä.¹⁰⁷ Juuri suomen kieli saa tekstissä erityisen merkityksellisen aseman osana

---

¹⁰³ Puolueen arvopohja

¹⁰⁴ Puolueen arvopohja

¹⁰⁵ Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus & Koulutuspolitiikka

¹⁰⁶ Kriminaali- ja oikeuspolitiikka

¹⁰⁷ Mediaohjelma & Kielipolitiikka

suomalaista identiteettiä. Suomen kieli määrittyi tärkeäksi ja vaalimisen arvoiseksi asiaksi. Tekstissä painotetaan oikeaoppisen suomen kielen osaamisen sekä hyvän luku- ja kirjoitustaidon ylläpitämisen tärkeyttä.¹⁰⁸ Ajatus yhdestä kansan jakamasta kielestä tukee myös ajatusta historiallisesta yhtenäisestä suomalaisten ryhmästä.

Ohjelmatekstissä ilmaistaan puolueen tahto muuttaa ruotsin kielen nykyinen asema Suomen toisena virallisena kielenä alueelliseksi vähemmistökieleksi saamen kielen tapaan.¹⁰⁹ Vaikka suomen kieli määrittyi ensisijaiseksi suomalaisuuteen liitettäväksi kieleksi, myös ruotsin ja saamen kielten asema Suomessa tunnustetaan. Esimerkiksi Suomen kansalaisuuteen vaadittavaksi kielitaidoksi esitetään ohjelmatekstissä riittävän joko suomen, ruotsin tai saamen kielen taito.¹¹⁰

Ohjelmatekstissä ehdotetaan opiskelijavaihtojen lisäämistä suomalais-ugrilaisten maiden, eli Suomen, Viron ja Unkarin välillä.¹¹¹ Viro ja Unkari määrittyvät tekstissä eräänlaisiksi ”veljeskansoiksi”, joiden kanssa on sopivaa ja mielekästä tehdä yhteistyötä. Tämä johtune juuri samaa alkuperää olevasta kielestä. Suomessa 1800-luvulla Suomessa alkoi muotoutua heimoaate, joka perustui juuri kieleen kansaa yhdistävänä tekijänä. Heimoaate oli keskeinen osa esimerkiksi Akateemisen Karjala-Seuran ideologiaa. Samaan kieliperheeseen kuuluvien kansojen kanssa koettiin yhteyttä ja samaan kielikuntaan kuulumisen nähtiin osoittavan kyseisiä kieliä olevien ihmisten yhteisen alkuperän.¹¹² Heimoaateeseen kuului siis kielen ja biologian yhdistäminen: samaa kieltä puhuvien ymmärrettiin olevan etnisesti samankaltaisia. Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa on nähtävillä samankaltainen ajatus kielen ja etnisyyden välisestä yhteydestä osana kansallista identiteettiä.

---

¹⁰⁸ Kulttuuriohjelma

¹⁰⁹ Kielipolitiikka

¹¹⁰ Kansalaisuusohjelma

¹¹¹ Koulutuspolitiikka

¹¹² Eskelinen 2004, 40

6. Yhtenäinen suomalainen kulttuuri

6.1 Kansakunnan kulttuuri

Puolueohjelmatekstissä rakentuu diskurssi suomalaisten jakamasta yhtenäisestä kulttuurista. Tekstissä annetaan ymmärtää, että suomalaisella kansakunnalla on jonkinlainen luonnollinen yhtenäinen kulttuuri, joka on kiinteästi yhteydessä kansakuntaan. Kulttuuri määrittyy tekstissä yhdeksi suomalaisuutta määrittäväksi tekijäksi.¹¹³ Ilman suomalaista kulttuuria ei olisi oikeanlaista suomalaista kansakuntaa, minkä vuoksi ”perinteistä suomalaista kulttuuria” on vaalittava ja suojeltava ulkopuolisilta vaikutteilta. Puolueohjelman kulttuuriohjelmassa tarkennetaan, mitä Sinimusta liike näkee kuuluvan kulttuurin piiriin:

Kulttuuriksi käsitetään usein erilaiset taiteen muodot, kuten kuvataide, teatteri, musiikki tai kirjallisuus. Taide kuuluu kuitenkin samaan näkyvään kansalliseen itseilmaisuuksiin kuin esimerkiksi symbolit, rituaalit ja kielet. Kulttuuriin kuuluu myös sellaiset käsitteet, joiden avulla ihmiset ilmaisevat itseään, ajattelevat ja toimivat yhteisössä niiden arvojen ja kirjoittamattomien sääntöjen mukaan, joihin heidät on kasvatettu ja joiden mukaan heidät on opetettu selviytymään. Tällaisia ovat esimerkiksi elintavat, perinteet ja vakaumukset.¹¹⁴

Ohjelmatekstissä esitetään erilaisia toimenpiteitä, jotka ohjaisivat oikeanlaiseksi määrittyvän suomalaisen kulttuurin tuottamiseen. Sinimusta liike kertoo tahtovansa lisätä museolaitosten rahoitusta sekä antaa valtion rahoitusta sellaisille järjestöille, jotka ovat suomenmielisiä ja pyrkivät suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttämiseen. Yhteiskunnan tulisi puolueen mielestä tukea sellaista kulttuuri-toimintaa, joka edistää ajatusta sukupolvien välisestä ketjusta. Sinimusta liike katsoo, että esimerkiksi kulttuuriavustuksia tulisi myöntää vain suomalaisille, ja vain sellaisille suomalaisille taiteilijoille, kirjailijoille ja yhdistyksille, jotka toiminnallaan pyrkivät vahvistamaan ”kansallista henkeä”.¹¹⁵ Tekstissä pyritään rajaamaan sitä, minkälaista taidetta Suomessa voitaisiin tehdä. Kaiken kulttuuri-toiminnan tulisi vahvistaa ajatusta kansakunnasta. Näin ollen tahdottaisiin rajata taiteilijoiden ilmaisunvapautta ja estää esimerkiksi poliittisesti kantaa ottavan taiteen tekemistä. Tällainen suhtautumistapa kulttuurin tuottamiseen on hyvin totalitaristinen ja se poikkeaa sananvapauden ideaaleista.

6.2 Kulttuurinen uskonto

Tekstissä kulttuuriin määritellään kuuluvaksi erilaisten taiteen muotojen lisäksi muun muassa perinteet ja vakaumukset. Uskonto kehystetään tekstissä ennen kaikkea kulttuuriseksi asiaksi, jonka kautta tehdään erontekoa suomalaisten ja ei-suomalaisten välillä. Ohjelmatekstissä

---

¹¹³ Puolueen arvopohja

¹¹⁴ Kulttuuriohjelma

¹¹⁵ Kulttuuriohjelma

pyritään määrittelemään sitä, mitä uskonnollisuuden muotoja ja millaista uskonnon harjoittamista voidaan pitää suomalaisena.

Ohjelmatekstissä suomalaista uskonnollisuutta katsotaan edustavan erityisesti evankelis-luterilainen kirkko. Tekstissä pidetään tärkeänä, että kirkon jumalanpalveluselämä toteutetaan suomen kielellä. Myös ortodoksisen kirkon asema ”suomalaisen uskonnollisuuden” edustajana tunnustetaan. Ohjelmatekstissä kerrotaan puolueen suhtautuvan positiivisesti näiden molempien ”kotimaisina” nähtyjen kirkkokuntien läsnäoloon esimerkiksi julkisissa kouluissa. Toisaalta myös esikristillistä suomenuskoa tahdottaisiin opetettavan kouluissa. Sinimusta liike ilmaisee ohjelmatekstissä myös halunsa edistää suomenuskon tutkimista ja harjoittamista. Edellä mainittujen uskonnollisuuden muotojen sisällyttämistä osaksi suomalaisena pidettyä uskonnollisuutta perustellaan ohjelmatekstissä historiallisiin ja kulttuurisiin syihin vedoten.¹¹⁶ Tekstistä ei kuitenkaan selviä tarkemmin, mitä näillä historiallisilla ja kulttuurisilla syillä tarkoitetaan.

Sinimusta liike kertoo suhtautuvansa ”uskontoon ja uskonnon harjoittamiseen myötämielisesti, mikäli niiden opit eivät ole ristiriidassa kansallisen olemassaolomme kanssa”.¹¹⁷ Tekstissä suhtaudutaan torjuvasti sellaisiin uskontoihin, joiden katsotaan olevan yhteensopimattomia suomalaisen kulttuurin ja elämäntavan kanssa. Tällaisina vieraina uskontoina tekstissä esitetään esimerkiksi juutalaisuus ja islam. Kyseisiä uskontoja ei mainita tekstissä suoraan, mutta puolueohjelmatekstissä kerrotaan Sinimustan liikkeen muun muassa kannattavan uskonnollisista syistä tehtäviä ympärileikkauksien ja eläinten rituaaliteurastuksen kriminalisointia.¹¹⁸ Sekä juutalaisuudessa että islamissa poikalapsille suoritetaan ympärileikkaus, joka symboloi uskonnolliseen yhteisöön kuulumista. Kumpaankin uskontoon kuuluu myös tietynlainen tapa teurastaa syötäväksi tarkoitetut eläimet. Sinimusta liike kertoo vastustavansa myös ”vieraiden uskontojen” näkymistä julkisessa tilassa. Esimerkkinä tästä mainitaan moskeijat ja minareetit eli Islamin rukoushuoneet ja niiden yhteydessä olevat tornit.¹¹⁹

Edellä mainittujen asioiden lisäksi ohjelmatekstissä vastustetaan ”uskonnon nimissä myönnettyjä erivapauksia niistä velvollisuuksista, jotka on määritelty kansallisen turvallisuuden kannalta merkittäviksi”.¹²⁰ Uskonnollinen ryhmä jätetään taas tekstissä mainitsematta, mutta edellä viitataan mitä ilmeisimmin Jehovan todistajiin. Jehovan todistajat

---

¹¹⁶ Uskontopolitiikka

¹¹⁷ Uskontopolitiikka

¹¹⁸ Uskontopolitiikka & Ympäristöpolitiikka & Sosiaali- ja terveystieteiden politiikka

¹¹⁹ Uskontopolitiikka

¹²⁰ Uskontopolitiikka

ovat olleet Suomessa ainoa uskonnollinen ryhmä, jolle on myönnetty vapautus ase- ja siviilipalveluksesta vakaumuksellisista syistä. Laki Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta kumottiin vuonna 2019.¹²¹ Suomalaisuuteen katsotaan kuuluvan olennaisesti tahto puolustaa kansallisvaltiota aseellisesti. Kansakunnan kanssa yhteensopiviksi ei katsota sellaisia uskonnollisia vakaumuksia, joissa suhtaudutaan torjuvasti maanpuolustukseen osallistumiseen ja täten ohitetaan kansakunnan etu.

Tekstissä juutalaisuus, islam ja Jehovan todistajat määrittyvät ei-suomalaisiksi uskonnoiksi. Erityisesti juutalaisuuden islamin annetaan ymmärtää olevan perustavanlaatuisesti yhteensopimattomia suomalaisen kulttuurin kanssa. Edellä mainitut uskonnolliset ryhmät toiseutetaan vieraiksi uskonnoiksi. Näin ollen jo pelkkä ei-suomalaiseksi määrittävään uskontokuntaan kuulumisen nähdään ei-toivottavana ja ei-suomalaisena, vaikka henkilö olisi muuten tekstissä rakentuvan suomalaisuuden määritelmän mukaisesti esimerkiksi etnisesti ja kielellisesti suomalainen.

Tekstissä kristinusko ja erityisesti luterilaisuus esitetään suomalaisena uskonnollisuutena ja kiinteänä osana suomalaista kulttuuria. Kristinuskon esittäminen suomalaisena uskontona ei sinänsä poikkea yleisestä diskurssista. Esimerkiksi muissa Suomen poliittisten puolueiden ohjelmissa yleisesti kristinuskoa ja erityisesti luterilaisuutta pidetään suomalaisena uskontona, kun taas esimerkiksi islamia ulkomaisena.¹²² Myös ympärileikkausten mainitseminen uskonnoista puhuttaessa on sinänsä linjassa Suomen yleisen poliittisen keskustelun kanssa, sillä juuri ympärileikkaus ja sukuelinten silpominen ovat Suomen eduskunnan täysistunnoissa eniten puhuttavia uskontoon liittyviä aiheita.¹²³

Ohjelmatekstissä uskonto rakentuu ensisijaisesti kulttuuriseksi asiaksi. Uskontoa ei käsitellä niinkään itse uskonnollisuuden tai uskonnon harjoittamisen kautta, vaan ennen kaikkea luonnollisena osana kulttuuria ja suomalaista elämäntapaa. Esimerkiksi uskonnon harjoittamiseen liittyvät riitit kuten rippikoulu esitetään ensisijaisesti kulttuurisessa kontekstissa yhteiskunnallisena nuorten ryhmäytymistä edistävänä perinteenä.¹²⁴ Uskonnota puhuttaessa myös pyritään ikään kuin häivyttämään uskonnon transsendenttia ulottuvuutta:

Puolueemme ei näe uskonnollisia instituutioita myyttisinä, ihmisten arkisesta elämästä irrallisina laitoksina, vaan yksittäisten ihmisten ja perheiden hyvinvointia ja mielenrauhaa tukevinä hengellisinä koteina.¹²⁵

---

¹²¹ Laki 330/2019

¹²² Kyyrö 2020, 210

¹²³ Ahonen 2022

¹²⁴ Yhteisöllisyysohjelma

¹²⁵ Uskontopolitiikka

Pyrimme tunnustamaan pyhyiden perinnettä ja tapoja ilmentävänä yhdistävänä henkenä sen pohjimmallisessa merkityksessään vailla uskonnollista konseptia. Näin ollen tunnustamme pyhien alueiden, niin esikristillisten palvontapaikkojen, kuin myös nykyisten kirkkomaiden ja hautausmaiden erityisen merkityksen suomalaiselle kansalle.¹²⁶

Uskonto kuvataan kansakunnan jäsenille merkityksellisenä asiana, jolla kuvataan olevan positiivisia vaikutuksia ihmisten elämään ja hyvinvointiin. Uskonnosta puhuttaessa korostetaan pyhinä pidettyjen alueiden merkitystä sekä perinteitä. Tekstissä legitimoidaan evankelis-luterilaisen kirkon hegemonista asemaa Suomessa. Kristinuskoa ei kuitenkaan tueta uskonnollisuuden tai uskonnonharjoittamisen vuoksi, vaan sillä on tekstissä ilmenevälle nationalismille välineellistä hyötyä. Evankelis-luterilaisuuden nähdään tukevan suomalaisuutta esimerkiksi kansakuntaa yhdistävien riittien kautta. Suomenuskon opettamista taas perustellaan tekstissä sillä, että suomalaiset lapset ja nuoret voisivat hyödyntää kansallisia myyttejä ja symboliikkaa oman identiteettinsä rakentamiseen.¹²⁷ Uskonto luokitellaan osaksi kulttuuria, ja kulttuuri osaksi kansakuntaa. Tietylainen uskonnollisuus liitetään kansakuntaan. Samalla toisenlainen uskonnonharjoittaminen ja muut uskonnot suljetaan suomalaisuuden kategorian ulkopuolelle.

6.3 Maahanmuutto uhkana

Puolueohjelmatekstissä rakennetaan kuvaa historiallisesta Suomesta turvallisena ja taloudellisesti vakaana maana, joka on maahanmuuton myötä muuttunut huonompaan suuntaan. Maahanmuuton kuvataan lisäävän yleistä turvattomuutta. Esimerkiksi järjestyneen rikollisuuden ja huumekaupan esitetään olevan yksinomaan ulkomaalaisten harjoittamaa, minkä vuoksi näiden ilmiöiden esiintymisen suomalaisessa yhteiskunnassa katsotaan johtuvan maahanmuutosta.¹²⁸ Maahanmuuttajat näyttäytyvät tekstissä suomalaisten kanssa kilpailevana ryhmänä, jotka kuluttavat suomalaisen yhteiskunnan taloudellisia resursseja.¹²⁹

Maahanmuutto kehystetään tekstissä sellaiseksi asiaksi, joka uhkaa koko suomalaisen kansakunnan olemassaoloa.

Suomessa vuosikymmeniä harjoitetun politiikan seurauksena on muodostunut merkittäviä ulkomaalaistaustaisia populaatioita, jotka ovat rakentaneet omia rinnakkaisyhteiskuntiansa, joissa kantaväestölle ei ole sijaa. Vieräsväestön osuuden kasvaessa yhteiskunnassa myös heidän merkityksensä demokratiassa kasvaa, mikä johtaa väistämättä suomalaisen heikompaan asemaan päätöksenteossa vieräsväestön ajaessa omia intressejään. Ennen pitkään tämä kehitys tulee tuhoamaan nykyisin tuntemamme suomalaisen kulttuurin, kielen ja perimän.¹³⁰

---

¹²⁶ Puolueen arvopohja

¹²⁷ Uskontopolitiikka

¹²⁸ Maanpuolustus- ja turvallisuuspolitiikka

¹²⁹ Väestöpolitiikka

¹³⁰ Väestöpolitiikka

Tekstistä välittyy ajatus siitä, että Suomessa olisi tällä hetkellä liian paljon ulkomaalaistaustaisia ihmisiä. Ulkomaalaistaustaisten ihmisten läsnäoloa suomalaisessa yhteiskunnassa pidetään uhkana, sillä ulkomaalaisiksi määrittyvien ihmisten katsotaan olevan kulttuurisesti suomalaisista poikkeavia. Oletetaan, että ulkomaalaiset ajaisivat esimerkiksi politiikassa erilaisia asioita kuin suomalaiset. Tekstissä rakennetaan kuvaa maahanmuuttajista yhtenäisenä ryhmänä, joiden arvot ja edut ovat ristiriidassa suomalaisten arvojen ja etujen kanssa. Ulkomaalaistaustaisten henkilöiden läsnäolon kuvataan aiheuttavan uhan suomalaisuuden säilymiselle. Maahanmuuttajien vieraksi määriteltyjen kulttuurien ja kielten esitetään ennen pitkää syrjäyttävän suomalaisen kulttuurin ja suomen kielen. Lisäksi Suomen rajojen ulkopuolelta tuleva “perimän” esitetään muodostavan uhan suomalaisten muodostaman etnisen ryhmän olemassaololle joko ulkomaalaistaustaisten henkilöiden määrän kasvun tai etnisyyksien sekoittumisen vuoksi.

Puolueohjelmatekstissä annetaan ymmärtää maahanmuuton ja siitä seuraavan monikulttuurisuuden olevan seurausta tarkoituksellisesta “monikulttuurisesta yhteiskuntakokeilusta”, jonka levittämisestä olisi vastuussa Suomen nykyinen poliisijohto.¹³¹ Suomen poliisijohtoa syytetään tekstissä myös niin sanotusta vihapuhejähdistä. Tällä viitataan todennäköisesti Suomessa vihapuheesta annettuihin tuomioihin, joiden tekonimike on kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Myös Sinimustan liikkeen puolueaktiivit ovat saaneet tuomioita kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Vihapuhetta eli johonkin ihmisryhmään kohdistuvaa syrjivää ja vihamielistä puhetta ei pidetä tekstissä ongelmallisena, vaan sen annetaan ymmärtää olevan hyväksyttävä itseilmaisun tapa. Ohjelmatekstissä kuvataan vihapuheeseen puuttumisen vievän poliisin resursseja pois todellisina pidetyistä uhista, kuten ulkomaalaisesta järjestäytyneestä rikollisuudesta. Sinimusta liike nimeää tavoitteekseen poliisilaitoksen uudistamisen niin, että sen toiminta olisi linjassa puolueen nationalististen tavoitteiden kanssa.¹³²

Sinimusta liike haluaa kokonaisuudessaan estää kaikenlaisen Suomeen suuntautuvan maahanmuuton. Myös työperäinen maahanmuutto asettuu aineistossa negatiiviseen valoon. Tekstissä kuvataan ulkomaalaisten työntekijöiden vievän työpaikkoja suomalaisilta, koska ulkomaalainen työvoima on suomalaista halvempaa. Ulkomaalaisten työntekijöiden työn tason kuvataan olevan kulttuurierojen vuoksi suomalaista työtä heikompaa. Ainoastaan erityistä asiantuntijuutta vaativiin tehtäviin voitaisiin myöntää työntekijälle lyhytaikainen oleskelulupa. Ulkomaalaisiksi määrittyvien ihmisten annetaan ymmärtää olevan taidoiltaan

---

¹³¹ Maanpuolustus- ja turvallisuuspolitiikka

¹³² Maanpuolustus- ja turvallisuuspolitiikka

yleisesti ottaen suomalaisia heikompia, minkä vuoksi myös työperäisen maahanmuuton katsotaan olevan haitaksi tekstissä tavoitellulle suomalaiselle yhteiskunnalle.¹³³

Ohjelmatekstissä kuvataan erilaisia toimia, joiden avulla voitaisiin vähentää Suomessa asuvien maahanmuuttajien määrää. Sinimusta liike lakkauttaisi kaikenlaiset toistaiseksi voimassa olevat oleskeluluvat. Oleskeluluvan kestoa tahdottaisiin rajata niin, että Suomessa voisi oleskeluluvan turvin asua enimmillään viiden vuoden ajan.¹³⁴ Tekstissä ilmaistaan puolueen halu mahdollisesti jopa karkottaa Suomesta sellaisia ulkomaalaistaustaisia ihmisiä, joille on jo myönnetty Suomen kansalaisuus.

Kannatamme kaikkien vuoden 1990 ja sen jälkeen myönnettyjen kansalaisuuksien ja oleskelulupien uudelleentarkastelua, jossa selvitetään oleskelun syy, henkilön oleskeluaikainen toiminta ja kotimaan tilanne mahdollista paluuta varten. Jos henkilön oleskelulle Suomessa ei ole pätevää perustetta ja kotimaan tilanne sen sallii, tarjotaan hänelle mahdollisuutta järjestää asiansa ja palata kotimaahansa annetun aikamäärän puitteissa. Henkilön kieltäytyttyä tarjouksesta tai ylittäessä annetun aikamäärän siirretään hänet viipymättä käsittelykeskukseen, joka eristää hänet suomalaisesta yhteiskunnasta ja josta voi poistua ainoastaan Suomen rajojen ulkopuolelle.¹³⁵

Ohjelmatekstissä pyritään määrittelemään sitä, ketkä voivat olla osa suomalaista yhteiskuntaa. Tekstissä katsotaan tarpeelliseksi sulkea kaikki ulkomaalaisiksi määrittyvät ihmiset suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolelle. Uloslukkamiseen pyritään hyvin äärimmäisin keinoin. Tekstissä puhutaan "käsittelykeskuksesta", johon ulkomaalaisiksi määritellyt ihmiset voitaisiin sijoittaa ennen pakotettua maasta karkotusta. Tekstissä esitetään myös ajatus Euroopan ulkopuolella sijaitsevan "karanteenialueen" perustamisesta. Tällaiselle karanteenialueelle voitaisiin karkottaa sellaiset ulkomaalaisina pidetyt henkilöt, joita muut valtiot eivät suostuisi ottamaan vastaan.¹³⁶

Puolueohjelmatekstissä ehdotetaan etnisen rekisterin perustamista. Etnisen rekisterin avulla julkinen valta voisi tarkkailla Suomessa asuvien ihmisten etnisiä, kielellisiä ja uskonnollisia taustoja. Tällaisen rekisterin ylläpitämisellä pyrittäisiin valvomaan väestöryhmien koostumuksen valvomista. Lisäksi tekstissä kerrotaan etnisen rekisterin auttavan erittelemään ja tutkimaan, minkälaisia ongelmia erilaisista etnisistä ja kulttuurisista taustoista tulevat ihmiset aiheuttavat suomalaisessa yhteiskunnassa.¹³⁷ Etninen rekisteri näyttäytyy tekstissä keinona seurata ei-suomalaisiksi määrittyviä henkilöitä. Rekisteriä voitaisiin mitä ilmeisemmin käyttää apuna ulkomaalaistaustaisten ihmisten karkottamiseen pois Suomesta.

---

¹³³ Väestöpolitiikka

¹³⁴ Kansalaisuusohjelma

¹³⁵ Väestöpolitiikka

¹³⁶ Kansalaisuusohjelma

¹³⁷ Kansalaisuusohjelma

Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa pyritään määrittelemään sitä, kuka voi ja kuka ei voi olla osa suomalaista yhteiskuntaa. Ulkomaalaistaustaisten ihmisten esitetään eroavan suomalaisiksi määrittävistä ihmisistä monin eri tavoin. Perustavanlaatuisina nähtyjen erojen vuoksi ulkomaalaistaustaisien ihmisten ei katsota voivan tulla osaksi suomalaista kansakuntaa. Maahanmuutto kehystetään tekstissä vakavaksi uhaksi, millä legitimoidaan rasismia. Kun maahanmuuttajien esitetään aiheuttavan vaikeuksia sisäryhmälle, voidaan esimerkiksi vieraiksi määrittäviin ihmisryhmiin kohdistuvaa vihapuhetta perustella ja oikeuttaa huolella yhteiskunnan turvallisuudesta ja kansakunnan jatkuvuudesta.

6.4 Kulttuurinen uhka

Ohjelmatekstissä rakentuu kuva Suomea uhkaavasta kulttuurisesta uhasta. Vieraiden uskontojen lisäksi kulttuurista uhkaa Suomelle katsotaan tuottavan erityisesti Yhdysvallat ja Hollywoodista lähtöisin olevat mediasisällöt.¹³⁸ Ohjelmatekstin mediaohjelmassa kerrotaan puolueen tavoitteesta kehittää lainsäädäntöä niin, että maan hallinto pystyisi sensuroimaan sellaisia mediasisältöjä, joissa esitetyt arvot poikkeavat Sinimustan liikkeen arvoista. Tällaista lainsäädäntöä kutsutaan tekstissä “kulttuuriseksi palomuuriksi”.¹³⁹ Esimerkiksi juuri Yhdysvalloista tulevan mediasisällön esitetään vaikuttavan suomalaisten mielikuviin ja asenteisiin negatiivisella tavalla. Sinimusta liike kertoo ohjelmatekstissä halustaan tehdä laittomaksi muun muassa sellaisten ajatusten viestittäminen, ettei suomalaisuus tai Suomen kansallisvaltion olemassaolo olisi arvokasta. Myös esimerkiksi heteronormatiivisesta elämäntyylistä poikkeaviin elämäntyyliin kannustaminen tahdottaisiin säätää laittomaksi.¹⁴⁰ Yhdysvallat esitetään erityistä kulttuurista uhkaa aiheuttavaksi tahoksi mahdollisesti juuri valtion monikulttuurisuuden ja liian liberaaleiksi koettujen arvojen vuoksi.

Globalisaation koetaan muodostavan Suomelle turvallisuuspoliittisen uhan. Kansainvälistymisen ajatellaan myös tuovan mukanaan sellaisia uhkia, jotka eivät muuten uhkaisi ideaalia kansallisvaltiota. Kansainvälisiin sopimuksiin sitoutumisen epäillään johtavan uhkien kasvamiseen, kun Suomi olisi sitoutunut toimimaan myös Suomen ulkopuolella tapahtuvissa konflikteissa.¹⁴¹ Globalisaatio ja monikulttuurisuus näyttävät siis vastavoimana puolueen ajamille nationalistisille arvoille.

Kulttuuri jäsentyy tekstissä osaksi etnonationalistista käsitystä kansakunnasta, jolloin tietynlainen kulttuuri yhdistetään tiettyyn etniseen ryhmään. Etnisesti suomalaisiksi

---

¹³⁸ Mediaohjelma

¹³⁹ Mediaohjelma

¹⁴⁰ Mediaohjelma

¹⁴¹ Ulkopoliittikka

määritellyillä ihmisillä esitetään olevan oma yhtenäinen suomalainen kulttuuri, jonka koetaan olevan muita kulttuureja parempi. Esimerkiksi työperäisestä maahanmuutosta puhuttaessa ulkomaalaisen työn laadun heikkoutta perustellaan kulttuurisilla eroilla.¹⁴² Vieraiden kulttuurien esitetään olevan suomalaista kulttuuria huonompia, minkä vuoksi monikulttuurisuus rappeuttaisi suomalaista kansakuntaa.

Suomalaisen kulttuurin kategorian ulkopuolelle jäävien vieraiden kulttuurien nähdään muodostavan uhan suomalaiselle kulttuurille. Suomalaisen kulttuurin puolustamista ulkopuolisilta vaikutteilta pidetään erittäin tärkeänä:

Kulttuurillinen uhka tulee nähdä sotilaallisten, taloudellisten ja väestöllisten uhkien kanssa tasavertaisena ja valtiovallan tulee reagoida niihin sen mukaisesti.¹⁴³ Vieraista kulttuureista tulevien vaikutteiden katsotaan murentavan kansakunnan identiteettiä ja turmelevan ohjelmatekstissä rakentuvaa konservatiivisten arvojen ihannetta. Koska ajatus oikeanlaisesta, aidosta ja yhtenäisestä suomalaisesta kulttuurista liitetään tiiviisti suomalaiseen kansakuntaan, suomalaista kulttuuria uhkaavat tekijät rakentuvat tekstissä koko suomalaisen kansakunnan olemassaoloa uhkaaviksi tekijöiksi.

---

¹⁴² Väestöpolitiikka

¹⁴³ Mediaohjelma

7. Yhteisöllisyys kansakunnan liimana

7.1 Yhtenäinen kansakunta

Yhteisöllisyyden merkitys nousee tekstissä kansakunnan kuvittelun keskiöön.

Tekstissä annetaan ymmärtää, että suomalaisiksi määritettyville ihmisille on luontaista elää osana etnisesti yhtenäistä suomalaista kansakuntaa. Yksittäiset ihmiset esitetään tekstissä ensisijaisesti kansakuntansa jäseninä. Yksilön odotetaan tuntevan velvollisuutta sekä kansakuntansa muita jäseniä että jo edesmenneitä myyttisiä esi-isiä kohtaan, ja toimivan kaikessa ensisijaisesti yhteisönsä hyväksi oman edun tavoittelun sijaan. Individualismi ja kapitalismi näyttäytyvät kansakuntaa uhkaavina ideologioina, sillä niiden katsotaan painottavan yksilön etua yhteisön hyödyn sijaan.

Puolueohjelmatekstin alussa kuvataan, miten kansakunnan ytimeen kuuluu ajatus sisäryhmän selkeästä samankaltaisuudesta suhteessa ryhmän ulkopuolisiin ihmisiin.¹⁴⁴ Kansakunnan jäsenillä ajatellaan siis lähtökohtaisesti olevan enemmän yhteisiä asioita keskenään kuin jonkun ulkoryhmään kuuluvan henkilön kanssa. Tekstissä pyritään vahvistamaan tätä ajatusta muun muassa esittämällä kaikkien suomalaisten omaavan samat intressit:

Puolueemme vastustaa luokkavihaan kiihottamista sekä myös muita yhteiskunnallisia ilmiöitä, jotka pyrkivät jakamaan suomalaista kansaa keskenään kilpaileviin keinotekoisin intressiryhmiin. Puolueemme näkökulmasta ei ole olemassa muuta intressiryhmää kuin suomalaiset, joihin jokainen suomalainen on verenperimänsä kautta linkittytnyt. Kansankokonaisuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että suomalaiset kykenevät tuntemaan solidaarisuutta toisiansa kohtaan riippumatta ihmisten koulutustasosta, tuloeroista tai muista elämäntilanteeseen sidonnaisista asioista.¹⁴⁵

Suomalaiset pyritään esittämään yhtenäisenä ryhmänä, jotka ryhmänä jakavat keskenään samat intressit yksilöiden sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Muualla tekstissä kansakuntaa uhkaaviksi tekijöiksi mainitut ulkoryhmät kuten toiset etniset ja kulttuuriset ryhmät asetetaan sellaisiksi tahoiksi, joiden intressit ovat ristiriidassa suomalaisina pidettyjen henkilöiden intressien kanssa. Tällaista pyrkimystä luokkaerojen häivyttämiseen oli nähtävillä myös IKL:n ideologiassa.¹⁴⁶ Samalla kun Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa pyritään korostamaan luokkaerojen merkityksettömyyttä, luodaan kuitenkin jakolinja suomalaisen kansakunnan ja eliitin välille. Ohjelmatekstissä puolueen takana kuvataan ”poliittisten opportunistien” sijaan olevan ”...periksiantamattomat ihmiset, jotka näkevät kanssa-aktivistit verisiteiden yhdistämänä perheenä yhteisessä taistelussa kansallisten päämäärien puolesta.”¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ Puolueen arvopohja

¹⁴⁵ Puolueen arvopohja

¹⁴⁶ Swanström 2018, 62

¹⁴⁷ Puolueen arvopohja

Ohjelmatekstissä pyritään vahvistamaan ajatusta yhtenäisestä kansakunnasta. Kokemusta yhteisön merkityksellisyydestä pyritään tekstissä rakentamaan muun muassa niillä sanavalinnoilla, joita käytetään kuvaamaan suomalaisten muodostamaa kansakuntaa. Yhteisöllisyyttä pyritään korostamaan muun muassa käyttämällä suomalaisesta kansakunnasta sellaisia ilmaisuja kuin “perhe” ja “sukupolvien välinen ketju”.

7.2 Suhtautuminen muihin kansakuntiin

Suomalainen kansakunta halutaan pitää eksklusiivisena ja mahdollisimman erillään ulkoryhmistä. Ohjelmatekstissä ilmaistaan puolueen tahto irtautua ylikansallisista järjestöistä ja sopimuksista. Sinimusta liike haluaisi esimerkiksi irtautua eurosta ja palauttaa Suomelle oman valuutan markan, erota EU:sta ja kansallistaa maataloustuet sekä pyrkiä omavaraisuuteen muun muassa energian- ja ruoantuotannossa.¹⁴⁸ Puolueohjelman maanpuolustus- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevässä osiossa tuodaan esille halu jäädä ylikansallisten puolustusliittojen ulkopuolelle, sekä olla ase- ja varustetuotannossa mahdollisimman omavarainen. Toisaalta mainitaan myös mahdollisuus yhteistyöhön ”ystävällismielisten valtioiden” kanssa esimerkiksi Itämeren puolustukseen liittyen. Sopivina yhteistyötahoina mainitaan yleisesti Euroopan maat ja erityisesti Pohjoismaat.¹⁴⁹

Ohjelmatekstissä käytetään termiä “kohtalonyhteys” kuvaamaan puolueen suhtautumista suomalais-ugrilaisiin kansoihin.

Puolueemme kokee kohtalonyhteyttä muihin itämerensuomalaisiin kansoihin, ja pyrkii korostamaan Suomen ja Viron erityistä asemaa lännen ja idän välissä. Tahdomme vapaan Suomen sekä vapaan, kansojen muodostaman Euroopan. Olemme solidaarisia kansojen itsemääräämisoikeutta sekä olemassaoloa kohtaan.¹⁵⁰

Suomalainen kansakunta määrittellään tekstissä eksklusiiviseksi ja muihin valtioihin ja kansakuntiin tahdotaan pitää etäisyyttä. Tästä huolimatta jotkin kansakunnat määrittävät Suomen sukulaiskansoiksi, ja näiden valtioiden kanssa tehdyille yhteistyölle ollaan avoimia. “Kohtalonyhteys”-termiä käytti aikanaan myös IKL kuvatessaan suhdettaan saksalaisiin ja italialaisiin samanmielisiin.¹⁵¹

7.3 Evankelis-luterilainen kirkko yhteisöllisyyden esikuvana

Syrjäytyminen ja yksinäisyys nimetään tekstissä turvallisuuspoliittisiksi haasteiksi.¹⁵²

Sinimustan liikkeen puolueohjelmaan onkin nimetty oma alalukunsa yhteisöllisyysohjelmalle, jonka tarkoituksena on esitellä keinoja suomalaisten yhteisöllisyyden rakentamiseen.

¹⁴⁸ Rahapolitiikka & Maaseutupolitiikka & Talouspolitiikka

¹⁴⁹ Maanpuolustus- ja turvallisuuspolitiikka

¹⁵⁰ Ulkopolitiikka

¹⁵¹ Swanström 2018, 64

¹⁵² Puolueen arvopohja & Yhteisöllisyysohjelma

Ohjelmatekstissä esitetään, että suomalaisten yhteisöllisyyden tukemiseksi valtion tulisi muun muassa järjestää eri ikäisille suunnattuja leirejä. Kyseisillä leireillä ihmisten olisi tarkoitus tutustua toisiinsa ja saada yhteisiä kokemuksia, joiden kautta kokemus yhteisöllisyydestä vahvistuisi kansalaisten keskuudessa. Leirien ohjelmaan kuuluisi muun muassa vuorovaikutustaitoja, vaellustaitoja ja isänmaanrakkauden opettamista. Leireille osallistuminen olisi kansalaisvelvollisuus, eli pakollista kaikille Suomen kansalaisille.¹⁵³

Inspiraatio edellä kuvatuille leireille on otettu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon rippileireistä, joille suurin osa suomalaisista nuorista osallistuu tänäkin päivänä. Uskonto rakentuu ohjelmatekstissä osaksi historiallisen suomalaisen kansakunnan yhteisöllisyyden rakentumista.

Puolueemme ajaman yhteisöllisyyden ja siihen liittyvän normiston esikuvana toimii historiallinen luterilainen kansankirkko, joka tarjosi suomalaisille yhteisön, jossa oltiin huomioitu yksittäisen ihmisen elämänkaari aina syntymästä kuolemaan asti. Puolueemme haluaa elvyttää tämän aiempaan seurakuntayhteyteen sisältyvän yhteisöllisyyden, jonka kautta ihmiset kasvavat, kypsyvät ja lopulta luovuttavat paikkansa heitä seuraaville sukupolville yhtenä toisiinsa sidottuna ryhmänä. Tavoittemme on tarjota suomalaisille mahdollisuus syntyä, elää ja kuolla osana joukkoa, johon hänet on verisitein jo syntymässään liitetty.¹⁵⁴

Tekstissä esitellään sellaista ajanjaksoa suomalaisen kansakunnan historiassa, jolloin kansa olisi ollut yhtenäinen ja ihanteellisen yhteisöllinen. Tämän katsottiin olleen erityisesti evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumisen ansiota, sillä kirkon nähtiin tarjonneen kansakunnalle tiiviin yhteisön. Ohjelmatekstissä kerrotaan puolueen suhtautuvan yhteiskunnan maallistumiseen kriittisesti.¹⁵⁵ Tekstissä ei kuitenkaan näy haikailevan menneisiin aikoihin sen vuoksi, että lähes kaikki suomalaiset olivat evankelis-luterilaisen kirkon uskontoa harjoittavia jäseniä. Kirkon toiminta kuvataan tekstissä lähinnä esimerkkinä siitä, kuinka luoda yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta ihmisten välille. Uskonnon asema yhteisöllisyyden rakentumisessa on siis esikuvallinen ja välineellinen. Evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumista ei nähdä uhkana, mutta ei myöskään välttämättömänä. Puolueen tavoitteena on kehittää kristillisiä riittejä kuten rippileirejä vastaavia sekulaareja versioita, joiden painopiste olisi puolueen nationalistisen ideologian välittämisessä.

---

¹⁵³ Yhteisöllisyysohjelma

¹⁵⁴ Yhteisöllisyysohjelma

¹⁵⁵ Puolueen arvopohja

8. Nainen kansakunnan palveluksessa

8.1 Sukupuoli ja vallankäyttö

Puolueohjelmatekstissä rakentuvassa todellisuudessa ihmisten jakautuvan kahteen syntymässä määrittävään sukupuoleen: miehiin ja naisiin. Sukupuoli-identiteetin oletetaan vastaavan ihmisen syntymässä määriteltyä biologista sukupuolta, eikä esimerkiksi sukupuolenkorjausleikkauksia haluta tukea. Julkisella puolella toteutetut sukupuolenkorjausleikkaukset haluttaisiin kokonaan kieltää.¹⁵⁶ Negatiivinen suhtautuminen sukupuolen moninaisuuteen näkyy tekstissä myös virheellisten termien käyttämisellä. Esimerkiksi sukupuolenkorjausleikkauksista käytetään tekstissä termiä ”sukupuolenvaihdosleikkaus”. Tekstissä lähdetään siitä oletuksesta, että ihmiset ovat joko miehiä tai naisia, ja sukupuolet eroavat toisistaan jollakin merkittävällä tavalla. Ohjelmatekstissä pyritään määrittelemään sitä, millaisessa roolissa ihmisten tulisi yhteiskunnassa toimia sukupuolensa perusteella. Vallankäyttö kohdistuu tekstissä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin sekä erityisesti naisiin. Tekstissä rakentuu diskurssi naisen paikasta ennen kaikkea kansakunnan palveluksessa.

8.2 Suomalainen perhe

Tekstissä syntyvyys nousee yhdeksi puolueen keskeisimmäksi huolenaiheeksi. Suomalaisten nykyisen syntyvyyden katsotaan olevan liian alhainen, mikä näyttyy tekstissä uhkana kansakunnan olemassaolon jatkuvuudelle. Kansan jatkuvuuden merkittävyys näkyy tekstissä siinä, kuinka ohjelmatekstissä ehdotetaan erilaisia konkreettisia toimia perhemyönteisyyden edistämiseksi ja perheiden perustamiseen kannustamiseksi. Sinimusta liike tahtoo kannustaa ihmisiä perustamaan entistä suurempia perheitä aikaisempaa nuoremmalla iällä, ja seksuaalivalistuksen tulisi puolueen mukaan olla ennen kaikkea perhe-elämään valmentavaa.¹⁵⁷

Suomalaisen kansakunnan jatkuvuus esitetään tekstissä pyhänä asiana:

Jokaisen suomalaisen, kuuluisipa hän mihin uskontokuntaan tahansa, voimavara on isänmaan ja kansan jatkuvuuden luoman korkeamman tarkoituksen tunnustaminen.¹⁵⁸

Suomalaisen kansakunnan jatkuvuus kuvataan pyhänä asiana, jonka kautta kansakunnan jäsenet saavat tarkoituksensa. Perheiden perustaminen määrittyy tekstissä yhdeksi kansalaisten tärkeimmistä tehtävistä, sillä monilapsisten perheiden katsotaan palvelevan

---

¹⁵⁶ Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus

¹⁵⁷ Väestöpolitiikka

¹⁵⁸ Puolueen arvopohja

nationalistisia tavoitteita varmistamalla suomalaisten määrän kasvun. Kansakunnan jäsenten odotetaan perustavan perheitä kansakunnan yhteisen hyvän vuoksi.

Mitä tahansa perheitä ei kuitenkaan pidetä toivottavina, vaan tekstissä pyritään määrittelemään oikeanlaisen perheen ideaalia. Ohjelmatekstissä ”perinteinen perhemalli” nähdään ainoana oikeana tapana perustaa perhe. Ohjelmatekstin uskontopolitiikkaa käsittelevässä osiossa painotetaan evankelis-luterilaisen kirkon opin tulkitsemista erityisesti kristillisen perhe-elämän näkökulmasta.¹⁵⁹ Kristillisen perhe-elämän ja perinteisen perheen käsitteillä viitataan tekstissä miehen, naisen ja heidän yhteisten lastensa muodostamaan ydinperheeseen. Uskonto asettuu tässä välineelliseen asemaan suhteessa puolueen poliittisiin tavoitteisiin. Kristinusko otetaan esille, jotta sen avulla voitaisiin tukea puolueen konservatiivista perheideaalia.

Ydinperheestä poikkeavien perhemallien kuvataan olevan yhteiskunnalle haitallisia.

Pienten lasten paras paikka on kotona omien biologisten vanhempiensa hoivassa niin pitkään kuin mahdollista. Tietoisuus perinteisen perhemallin ja sitoutumisen vaikutuksista lapsiin vahvistaa näiden merkitystä. Moraalitonta lapsen oikeuksien polkemista ideologisista perusteista on ehkäistävä kaikin tavoin.¹⁶⁰

Se, mitä moraaliton lapsen oikeuksien polkeminen ideologisista perusteista tarkoittaa, jää tekstissä lausumatta. Puolueohjelmassa määrittyvän perinteisen perhemallin ulkopuolelle jäävien perhemallien esitetään olevan tällaisissa perheissä kasvaville lapsille vahingollisia. Ei-perinteisinä pidettyjen perhemallien muodostumisen esitetään johtuvan jostakin tietystä ideologiasta. Puolueohjelman väestöpoliittisen ohjelman tekstissä ei-perinteisten perhemallien kuvataan johtavan ”yhteiskunnallisen moraalin heikentymiseen ja monenlaisiin ongelmiin johtuen muun muassa yksinhuoltajuuden tuomasta haasteellisesta vastuusta selviytyä kasvatuksesta tai samaa sukupuolta olevien aikuisten taloudessa kasvavien lasten mielenterveydellisistä ongelmista”.¹⁶¹ Ohjelmatekstissä annetaan ymmärtää, että lapset on mahdollista kasvattaa tasapainoisiksi aikuisiksi ainoastaan ”perinteisessä perheessä”.

Väestöpoliittisessa ohjelmassa ilmaistaan puolueen tahto estää samaa sukupuolta olevien pariskuntien perheytyminen.

Lähtökohtaisesti jokaisella lapsella on oikeus isään ja äitiin. Puolueemme ei hyväksy samaa sukupuolta olevien pariskuntien adoptio-oikeutta tai oikeutta keinohedelmöitykseen. Näemme edellä mainitut asiat osana informaatiovaikuttamista, jolla pyritään asettamaan sateenkaariperheet yhdenvertaiseen asemaan heteroperheiden kanssa ja siten rappeuttamaan perinteisiä heteronormatiivisia arvoja.¹⁶²

Samaa sukupuolta olevien adoptio-oikeudesta ja oikeudesta keinohedelmöitykseen puhutaan tekstissä ”informaatiovaikuttamisena”. Jossakin nähdään olevan taho, joka pyrkii tietoisesti

---

¹⁵⁹ Uskontopolitiikka

¹⁶⁰ Sosiaali- ja terveystieteiden politiikka

¹⁶¹ Väestöpolitiikka

¹⁶² Väestöpolitiikka

levittämään tekstissä määrittyvää kansakuntaa uhkaavia ajatusmalleja tarkoituksenaan rappeuttaa suomalaista yhteiskuntaa. Ohjelmatekstissä läsnä oleva käsitys tasa-arvon vahingollisuudesta pohjaa kansainväliseen anti-gender-liikehdintään, jossa niin sanottu gender-ideologia eli tasa-arvoa, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistön sekä naisten oikeuksia ajava ideologia esitetään konservatiivisten arvojen vihollisena. Ohjelmatekstin nationalismi näyttäytyy vastavoimana liberaaleille arvoille. Liberaalit arvot asettuvat tekstissä ristiriitaan puolueen päämäärien kanssa, minkä vuoksi tekstissä ehdotetaan erilaisia toimenpiteitä liian individualistisiksi tai liberaaleiksi määrittyvien ilmiöiden tukahduttamiseksi.

Puolueohjelmatekstissä ilmaistaan lasten kotihoidon olevan paras ratkaisu alle kouluikäisten lasten hoidon järjestämiseksi.¹⁶³ Perheitä kannustettaisiin suurempaan lapsilukuun sekä lasten kotihoitoon muun muassa maksamalla kotona lapsia hoitavalle ”äidin palkkaa” eli korotettua perustuloa, sekä tarjoamalla perheille valtion takaamaa lainaa, joka kuittaantuisi kokonaan lapsiluvun kasvaessa.¹⁶⁴ Jo tulonsiirrosta käytetty äidin palkka –termi antaa olettaa juuri äidin olevan se vanhempi, joka hoitaisi lapsia kotona. Tekstissä rakentuvassa ideaaliperhe on monilapsinen heteropariskunnan muodostama ydinperhe, jonka isä käy töissä ja äiti on kotona hoitamassa lapsia. Ihanne suurperheistä ja kotiäitiydestä sulkee naisten toimintakentän lähinnä kodin piiriin, kaventaen naisten mahdollisuutta työntekoon ja tehden naisen taloudellisesti riippuvaiseksi puolisostaan. Samalla kun naisen yhteiskunnallista elintilaa rajataan, miesten yhteiskunnallinen rooli ja valta kasvavat. Kotona lapsiaan hoitava nainen toimii sekä kansakunnan että miehen palveluksessa osana perhettä.

Toisen maailmansodan jälkeen suomalaisia kannustettiin monilapsisiin perheisiin sloganilla ”neljäs isänmaalle”. Ajatus monilapsisiin perheisiin kannustamisesta kansakunnan jatkuvuuden turvaamiseksi ei kuitenkaan ole täysin suomalaista perua, vaan sen juuret ovat kansainvälisissä liikkeissä. Monilapsisuuden ihanne on keskeistä fasistiselle perhepolitiikalle.

8.3 Seksuaalisuus

Ohjelmatekstissä liberaalin yhteiskunnan aiheuttama moraalinen rappio nähdään syyllisenä suomalaisten alhaiseen syntyvyyteen. Tekstissä pyritään määrittelemään, minkälainen seksuaalisuus on oikeanlaista ja hyväksyttävää. Tekstissä määritellään myös, millä tavoin seksuaalisuus voi näkyä julkisessa tilassa.

---

¹⁶³ Sosiaali- ja terveyspolitiikka

¹⁶⁴ Väestöpolitiikka

Ohjelmatekstissä hyväksyttäväksi seksuaalisuudeksi määrittyy monogaminen heteroseksuaalisuus. Seksuaalisuutta katsotaan olevan sopivaa toteuttaa vain miehen ja naisen välisessä vakiintuneessa parisuhteessa. Kaikki heteroseksuaalisuudesta poikkeavat seksuaalisuuden muodot määrittyvät tekstissä moraalittomiksi. Esimerkiksi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien ajamista pidetään tekstissä tarkoituksenmukaisena “perinteisten heteronormatiivisten arvojen” rappeuttamisena, jonka katsotaan johtavan syntyvyyden laskuun ja näin ollen muodostavan uhan kansakunnan jatkuvuudelle. Sinimusta liike kertoo ohjelmatekstissä haluavansa tehdä laittomaksi kaiken sellaisen mediasisällön, joka edistäisi positiivista ja sallivaa suhtautumista heteronormista poikkeaviin elämäntyyliin.¹⁶⁵

Sinimusta liike kertoo puolueohjelmassaan tahtovansa kriminalisoida prostituution, kieltää pornografian levittämisen sekä liiallisen seksuaalissävytteisyyden julkisessa tilassa, kuten mainoksissa. Kaikenlainen seksuaalissävytteisyys halutaan pitää poissa julkisesta tilasta, sillä sitä pidetään epäsovinnaisena.¹⁶⁶ Edellä mainittujen asioiden koetaan kannustavan liian vapaaseen seksuaalisuuteen. Ylipäätään liberaalin yhteiskunnan katsotaan heikentävän ihmisten moraalialia.

Seksuaalisuuteen liittyvässä diskurssissa pyritään rajaamaan erityisesti naisen paikkaa yhteiskunnassa. Ohjelmatekstissä moraalittomaksi seksuaalisuuden ilmaisun tavaksi määrittyvät irtosuhteet. Etenkin hormonaalisen ehkäisyn – eli nimenomaan naisille suunnatun ehkäisytyypin – oletetaan laskevan kynnyksiä irtosuhteisiin.

Sinimusta Liike suhtautuu liberaaliin irtosuhdekeskeiseen pariutumiskulttuuriin kriittisesti. Laajamittaisen keinotekoisesti ehkäisyn käytöstä on seurannut lyhyellä aikavälillä yhteiskunnallisesti yleisen moraalin rappeutuminen ja syntyvyyden romahtaminen. Suhtaudumme kriittisesti hormonaaliseen ehkäisyyn, joka osaltaan tekee irtosuhteet helpoiksi. Puolueemme rajoittaisi hormonaalisen ehkäisyn saamista esimerkiksi vain parisuhteessa eläville perusterveille naisille.¹⁶⁷

Ehkäisyn käyttämiseen liitetään ajatus moraalittomuuteen ajautumisesta, ja ehkäisyn saatavuus tahdottaisiin rajata ainoastaan vakiintuneessa parisuhteessa eläville naisille.

Tekstissä naisten seksuaalisuuden rajaaminen esitetään tapana suojella yhteiskuntaa moraaliltaan turmeltumiselta. Liian vapaaksi määrittyvää seksuaalisuutta pyritään rajaamaan yhteiskunnallisilla toimin kansakunnan edun nimissä. Puolueen ehdottamat toimet pyrkivät kuitenkin ennen kaikkea kontrolloimaan naisia sekä kaventamaan naisten mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen toimijuuteen.

---

¹⁶⁵ Mediaohjelma

¹⁶⁶ Kriminaali- ja oikeuspolitiikka & Mediaohjelma

¹⁶⁷ Väestöpolitiikka

Uusien kansalaisten tuottaminen rakentuu tekstissä suomalaisen naisen kansalliseksi velvollisuudeksi. Aborttia ei pidetä hyväksyttävänä, ja abortin tekeminen sallittaisiin ainoastaan raiskauksen tai jonkin vakavan perinnöllisen tai terveydellisen syyn vuoksi.¹⁶⁸ Ehkäisyä ja aborttia koskeva teksti on sijoitettu puolueohjelman väestöpolitiikkaa käsittelevään alalukuun, eikä esimerkiksi sosiaali- ja terveyspolitiikan osuuteen. Tämä heijastaa tekstistä kumpuavaa ajatusta siitä, kuinka naisten seksuaaliterveyteen liittyvien asioiden katsotaan olevan luonteeltaan yhteiskunnallisia. Seksuaalisuus liitetään tekstissä syntyvyyteen, minkä vuoksi sen koetaan kuuluvan julkisen vallan säädeltävissä olevien asioiden piiriin.

Samanlaista naisen kehon välineellistämistä nationalistisissa diskursseissa on nähty aikaisemminkin Suomen nationalistisissa aatteissa. Katri Komulainen on tutkinut suomalaisen oppikoulun juhliissa tuotettuja kansallisen heräämisen diskursseja. Näissä diskursseissa naisen ruumis nähtiin kansakunnan jatkuvuuden lähteenä. Kansakunnan jatkuvuuden uhaksi rakentuivat modernit tytöt ja naiset, joiden seksuaalisuus koettiin moraalittomana ja perinteisiä arvoja rapauttavana. Komulainen kuvaa tällaista diskurssia “naisen ruumiin kansallistamiseksi”.¹⁶⁹ Naisen ruumis määrittyy tällaisessa diskurssissa ensisijaisesti uusien kansalaisten tuottajana ja kansakunnan omaisuutena.

---

¹⁶⁸ Väestöpolitiikka

¹⁶⁹ Komulainen 2002, 146-148

9. Ruumis kansakunnan omaisuutena

9.1 Liikunta ja ravinto

Puolueohjelmatekstissä terveet elämäntavat ja ihanne päihteettömästä elämästä nousevat vahvasti esille. Kansakunnan tahdotaan olevan mahdollisimman terve. Tekstissä määritellään terveyteen liittyvien valintojen kautta sitä, kuuluuko kansalaisen ruumis hänelle itselleen vai kansakunnalle. Ohjelmatekstissä rakentuu diskurssi ihmisten ruumiista kansakunnan omaisuutena.

Sinimusta liike kertoo ohjelmassaan tahtovansa minimoida kansalaisten terveyttä uhkaavia tekijöitä. Esimerkiksi epäterveellisiin elämäntapoihin kannustavan mediasisällön saatavuutta lapsille ja nuorille tahdotaan rajoittaa.¹⁷⁰ Kansanterveyttä uhkaaville asioille tahdottaisiin asettaa haittaveroja, joiden avulla pyrittäisiin vähentämään terveydelle haitallisten tuotteiden kuluttamista.¹⁷¹ Näitä haittaveron piiriin asetettavia kansanterveyttä uhkaavia asioita ei kuitenkaan eritellä tekstissä tarkemmin. Huomiota kiinnitetään myös ihmisten ravintoon. Sinimusta liike ilmaisee ohjelmatekstissä huolensa maataloudessa käytettyjen keinotekoisien lannoitteiden ja torjunta-aineiden vaikutuksesta ihmisten terveyteen. Suomalaista maataloutta tahdottaisiin ohjata luomutuotantoon.¹⁷²

Ohjelmatekstissä korostetaan liikunnan merkitystä kansanterveydelle. Kansalaisten kannustamiseksi liikunnan pariin ehdotetaan erilaisia toimenpiteitä. Sinimusta liike esittää, että kouluympäristöjä tulisi suunnitella ennen kaikkea liikuntaan aktivoiviksi.¹⁷³ Kaikkia kansalaisia halutaan kannustaa arkiliikuntaan. Myös tavoitteelliseen urheiluun tahdotaan panostaa. Ohjelmatekstissä kerrotaan puolueen halusta taata eri lajien lahjakkaille urheilijoille edellytyksiä menestyä kilpaurheilussa perheen taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Tämän toteutumiseksi valtio tukisi taloudellisesti urheiluseurojen toimintaa.¹⁷⁴ Liikunta ja urheilu rakentuvat tekstissä tärkeiksi kansallista itsetuntoa ja kansanterveyttä edistäviksi asioiksi. Kansalaisen ruumis määrittyy tekstissä kansakunnan omaisuudeksi, jonka suhteen valtion on oikeutettua käyttää valtaa.

Sinimustan liikkeen terveysihanteissa on nähtävillä kaikuja kansallissosialistien ruumiinkasvatuksesta (leibeseirziehung), jossa painotettiin liikunnan ja urheilun merkitystä. Urheilua ei pidetty yksityisasiana, vaan se määrittyi valtiolle kuuluvaksi kysymykseksi.

---

¹⁷⁰ Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus

¹⁷¹ Veropolitiikka

¹⁷² Maatalouspolitiikka

¹⁷³ Koulutuspolitiikka

¹⁷⁴ Kulttuuri-ohjelma

Ruumiinkasvatuksella pyrittiin edistämään kansanterveyttä sekä kasvattamaan kansalaisten ruumiinvoimaa ja kunniaa.¹⁷⁵ Ruumiinkasvatuksen tehtäväksi rakentui ennen kaikkea erottautuminen muista etnisistä ryhmistä. Kansalaisten ruumiin suorituskyvyn ajateltiin todistavan saksalaisen rodun paremmuutta suhteessa muihin.¹⁷⁶ Liikuntaan ja ulkoiluun kannustamisen katsottiin myös ehkäisevän muita epätoivottuja ilmiöitä, kuten epäsovivana pidettyä seksuaalista kanssakäymistä sekä päihteiden käyttöä.

9.2 Päihteet

Tekstissä päihteetön elämäntapa nimetään puolueen ihanteeksi. Sinimusta liike ehdottaa ohjelmatekstissä erilaisia toimia päihteiden käytön ehkäisemiseksi. Päihteiden käyttöä pyrittäisiin ehkäisemään jo alakoulusta alkavan valistustyön avulla. Valistustyön halutaan olevan järkyttävää, jotta se toimisi pelotteena ja ehkäisisi nuorten päihdekokeiluja. Sinimusta liike kertoo tahtovansa vaikeuttaa laillisten päihteiden saatavuutta säätelemällä niiden hintaa. Ohjelmatekstissä ehdotetaan myös kaikkia lasten käytössä olevia ulkoalueita koskevaa tupakointikieltoa.¹⁷⁷

Päihteiden käyttö esitetään tekstissä vakavana uhkana sekä kansanterveydelle että yleiselle turvallisuudelle. Tällä oikeutetaan puolueen ajamia päihteidenkäyttäjien hoitoon ja päihteisiin liittyviin rangaistuksiin liittyviä toimia, joilla rajoitetaan radikaalisti yksilön vapautta ja itsemääräämisoikeutta. Päihteiden käytön vuoksi poliisin kiinniottamat henkilöt tulisi puolueen mukaan viedä ensisijaisesti vieroitushoitoon. Päihteidenkäyttäjien ensisijaiseksi hoitomuodoksi nimetään tekstissä kuntouttaminen, mutta myös pakkohoito esitetään mahdollisena puuttumiskeinona päihteiden käyttöön. Huumausainerikokset määrittyvät ohjelmatekstissä erityisen vakaviksi rikoksiksi, minkä vuoksi huumausainerikosten rangaistuksia tahdotaan koventaa. Sinimusta liike koventaisi huumeiden käyttörikoksia tuntuvasti toisesta rikoksesta lähtien, ja huumeiden myynnistä voitaisiin tuomita jopa elinkautiseen.¹⁷⁸ Huumeidenvastaiseen narratiiviin liitetään oletus vaarallisina pidettyjen diilerien etnisestä taustasta. Ohjelmatekstissä annetaan ymmärtää Suomen huumeikaupan olevan pääasiassa ulkomaalaisen järjestäytyneen rikollisuuden masinoimaa.¹⁷⁹

Tekstissä esitetään ajatus siitä, että päihteidenkäyttö olisi ennen kaikkea liberaalin yhteiskuntajärjestelmän aiheuttama lieveilmiö. Liberaalien arvojen ei katsota antavan

---

¹⁷⁵ Kaartinen 2010, 136-137

¹⁷⁶ Kaartinen 2010, 139

¹⁷⁷ Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus

¹⁷⁸ Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus

¹⁷⁹ Maanpuolustus- ja turvallisuuspolitiikka

ihmisille sellaisia merkityksellisyyden tunteita mitä nationalismin ja yhteyden omaan biologiseen yhteisöön koetaan antavan.¹⁸⁰ Tämä nationalismin puutteesta johtuvan merkityksettömyyden tunteen katsotaan olevan asia, joka johtaa mielihyvän tuottamiseen keinotekoisesti esimerkiksi päihteiden avulla. Päihteiden katsotaan siis haastavan nationalismin asemaa kaikkein ylimpänä voimana.

Ohjelmatekstistä nousevassa päihteettömyyden ihanteessa ja päihteiden käytön on nähtävillä yhtymäkohtia kansallissosialismiin. Myös kansallissosialistit näkivät huumeiden kilpailevan kansallissosialistisen aatteen kanssa, minkä vuoksi huumeista tehtiin liikkeen piirissä tabu. Natsi-ideologiassa keskeiseksi nousi myyttinen käsitys Adolf Hitleristä huumausaineita vastustavana absolutistina. Hitlerin Saksassa huumeisiin suhtauduttiin hyvin negatiivisesti. Saksassa 1933 säädetyn lain nojalla huumausaineita käyttäneet voitiin määrätä pakkohoitoon jopa kahden vuoden ajaksi. Kansalaisia kannustettiin ilmiantamaan valtiolle tuntemiaan huumeriippuvaisia henkilöitä. Huumausaineiden käyttäjiä passitettiin pakkohoidon lisäksi myös keskitysleireille. Huumeiden vastaista kamppailua käytettiin verukkeena sulkea tiettyjä – usein vähemmistöihin kuuluvia – ihmisiä yhteiskunnan ulkopuolelle, mikä helpotti näiden ryhmien systemaattista sortamista.¹⁸¹ Kansallissosialistien harjoittamaan päihdepolitiikkaan liittyi vahva kaksinaismoralismi, sillä Saksan armeijassa huumausaineita käytettiin järjestelmällisesti saksalaisten sotilaiden hyökkäysvoiman ja jaksamisen kohentamiseen.¹⁸² Myös Hitler itse oli toisen maailmansodan loppua kohden erittäin addiktoitunut huumausaineisiin, joita hänen henkilölääkärinsä Theodor Morell määräsi.¹⁸³

---

¹⁸⁰ Yhteisöllisyysohjelma

¹⁸¹ Ohler 2016, 32-35

¹⁸² Ohler 2016, 149

¹⁸³ Ohler 2016, 220

10. Yhteenveto ja johtopäätökset

10.1 *Nationalismi puolueohjelmatekstissä*

Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa nationalismi on teema, joka värittää kaikkia puolueohjelman aihealueita. Todellisuuden keskiössä nähdään olevan Suomen kansallisvaltiota asuttava suomalainen kansakunta. Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa pyritään määrittelemään ennen kaikkea sitä, keiden voidaan katsoa kuuluvan suomalaiseen kansakuntaan, eli keitä pidetään suomalaisina. Suomalaisuus määrittyy tekstissä ennen kaikkea etnisyyden kautta. Suomalaiseksi määritellään sellaiset henkilöt, jotka ovat perimältään suurimmaksi osaksi suomalaisia, puhuvat äidinkielenään suomea ja kokevat suomalaiseksi määrittävän kulttuurin omakseen. Kieli ja kulttuuri rakentuvat tekstissä asioiksi, jotka ovat kiinteästi yhteydessä tiettyyn etniseen ryhmään. Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa rakentuva nationalismi on eksklusiivista etnonationalismia. Suomalaisen kansakunnan ulkopuolelle rajataan jo lähtökohtaisesti kaikki sellaiset ihmiset, joiden ei katsota olevan perimältään suurimmaksi osaksi suomalaisia. Kysymys siitä kuka voi olla Suomen kansalainen, on luonteeltaan poliittinen. Täydet kansalaisoikeudet tahdotaan antaa vain yhdelle etniselle ryhmälle. Etnisesti "toisiksi" määrittäviltä ihmisiltä tahdotaan estää Suomen kansalaisuuden saaminen ja pidempiaikainen oleskelu maassa. Suomalaisen kansakunnan ulkopuolelle pyritään rajaamaan myös sellaisia ihmisiä, jotka tällä hetkellä ovat Suomen kansalaisia.

Tekstissä rakennetaan kuvaa Suomen myyttisestä menneisyydestä, jolloin Suomen aluetta olisi asuttanut etnisesti yhtenäinen suomalainen kansa. Ohjelmatekstistä nousee esiin heimoaatteen ajattelua mukaileva käsitys kielen ja etnisyyden välisestä yhteydestä, mikä tukee ajatusta suomalaisen kansakunnan myyttisestä menneisyydestä. Suomen kuvitellussa menneisyydessä Suomi oli turvallinen ja onnellinen kansakunta. Maahanmuutto esitetään asiana, joka on järkyttänyt suomalaisen kansakunnan olemusta. Muun muassa rikollisuus ja yhteiskunnan resurssien riittämättömyys paikannetaan maahanmuuttajista johtuviksi ongelmiksi. Maahanmuuton katsotaan tuottavan uhan kansakunnan etniselle yhtenäisyydelle. Puolue tahtoi lakkauttaa kaikenlaisen maahanmuuton sekä pyrkiä karkottamaan jo Suomessa laillisesti oleskelevia ja Suomen kansalaisuuden omaavia ulkomaalaistaustaisia ihmisiä. Kansakunnan ulkopuolelle rajattujen ryhmien katsotaan perustavanlaatuisesti eroavan suomalaisista. Ulkoryhmien edustajia pidetään erilaisten etnisyyksiensä, kieltensä ja kulttuuriensa vuoksi yhteensopimattomina suomalaisen yhteiskunnan ja elämäntavan kanssa.

Kansakunnan kuvittelemisessa kokemus yhteenkuuluvuudesta on kaiken keskiössä. Kansakunta pyritään kuvittelemaan yhtenäiseksi, jotta voitaisiin ajatella kansakunnan jäsenillä olevan enemmän yhteistä oman ryhmänsä sisällä olevien kuin ulkoryhmiin määrittyvien ihmisten kanssa. Tekstissä korostetaan kaikenlaisten eturistiriitojen tapahtuvan etnisten ryhmien välillä, eikä esimerkiksi erilaisissa sosio-ekonomisissa asemassa olevien suomalaisten välillä. Kansakunnan yhtenäisyyttä pyritään vahvistamaan tekstissä myös korostamalla suomalaisten myyttisiä verisiteitä sekä rakentamalla kielellisin keinoin kuvaa kansakunnasta yhtenäisenä perheenä ja sukuna. Erilaisilla tekstissä esitellyillä toimilla pyritään vahvistamaan ihmisten mielissä tekstissä kuvattua ajatusta yhtenäisestä kansakunnasta, jonka täytyy yhdessä puolustautua sekä epämoraaliseksi määrittyvää eliittiä että muita etnisiä ryhmiä vastaan.

Puolueohjelmatekstissä rakentuvassa diskurssissa suomalaisen kansakunnan, kansakunnan itsemääräämisoikeuden ja koko Suomen kansan olemassaolon kuvataan olevan aktiivisesti uhattuina. Tekstissä todetaan Venäjän aiheuttavan Suomelle sotilaallisen uhan, mutta sotilaallinen uhka jää tekstissä vakavampina koettujen uhkien varjoon. Keskeisimmiksi suomalaista kansakuntaa uhkaaviksi asioiksi nousevat erityisesti kolme osin päällekkäistä teemaa: maahanmuutto, monikulttuurisuus ja suomalaisten alhainen syntyvyys. Uhkien aiheuttajaksi määritellään liberaalit arvot, joiden ajatellaan ohjaavan nykyistä yhteiskuntaa ja johtavan moraaliseen rappioon. Liberalismin individualismia ja tasa-arvoa korostavan ideologian tilalle tahdotaan vakiinnuttaa radikaalin nationalismin aate. Ohjelmatekstissä nousevalle nationalismille vastakkaiset voimat kehystetään koko kansallisvaltion ja kansakunnan olemassaoloa uhkaaviksi asioiksi. Maahanmuuton, monikulttuurisuuden ja suomalaisten alhaisen syntyvyyden katsotaan uhkaavan suomalaisen kulttuurin säilymistä ja suomalaisiksi määrittyvien ihmisten enemmistöasemaa kansallisvaltiossa. Koetulla uhalla oikeutetaan äärimmäistä kontrollia, kuten sananvapauden rajoittamista ennakkosensuurin keinoin sekä etnisyyteen, sukupuoleen ja seksuaalisuuteen perustuvaa syrjintää. Uhkien eliminoinnilla pyritään palauttamaan kansakunnan menetetty yhtenäisyys.

Tekstissä yksilöiden elämä pyritään ottamaan kansakunnan palvelukseen. Kansakunnan jäseniltä odotetaan kansakunnalle uhrautumista kaikilla elämän osa-alueilla. Ohjelmatekstissä yksilön ruumis määrittyy kansakunnan omaisuudeksi. Muiden kansakuntien yläpuolelle asettuva suomalainen kansakunta tarvitsee palvelukseensa terveitä ja vahvoja kansalaisia. Tekstissä määritellään, millä tavalla kansakunnan tulisi liikkua ja urheilla sekä minkälainen ravinto on ihmisille hyväksi. Päihteiden käyttöön suhtaudutaan hyvin negatiivisesti, ja päihteiden käytön ehkäisemiseksi ehdotetaan kovia keinoja, kuten pakkohoitoa ja tuntevia

rikosoikeudellisia seuraamuksia. Ohjelmatekstissä määritellään hyvin tarkasti sitä, minkälainen seksuaalisuus on sallittavaa, miten seksuaalisuutta on sopivaa toteuttaa ja minkälaista perheitä kansalaisten tulisi perustaa. Vallankäyttö kohdistuu erityisesti naisen kehoon, joka rakentuu tekstissä kansakunnan omaisuudeksi ja uusien kansalaisten tuottamisen välineeksi. Lasten synnyttäminen ja näin ollen kansakunnan jatkuvuuden turvaamista pidetään suomalaisten naisten velvollisuutena. Ohjelmatekstissä katsotaan julkisen vallan oikeudeksi kontrolloida naisten seksuaalisuutta ja omaan kehoon kohdistuvaa päätäntävaltaa nationalististen tavoitteiden nimissä. Monilapsisten perheiden perustaminen määrittyi ihanteeksi, jota kansalaisten tulisi toteuttaa kansakunnan edun vuoksi.

Michael Billig keskittyy tutkimuksessaan banaaliin nationalismiin: niihin nationalismiin ilmentymiin, joita kohtaamme päivittäisessä elämässämme ja jotka pitävät yllä nationalismia. Billig määrittelee kuumaa nationalismia historiassa kansakuntien rakentumisvaiheessa esiintyneeksi nationalismin muodoksi. Billigin mukaan nationalismin tutkimuksessa tulisi kiinnittää huomio banaalin nationalismin tutkimukseen, sillä se on relevantimpaa. Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa nationalismi ei ole vaivihkaista ja arkipäiväistä, vaan hyvin radikaalia koko yhteiskunnan uudistamiseen pyrkivää kuumaa nationalismia. Tekstissä tavoitellaan etnisesti homogeenistä yhteiskuntaa, joka saavutettaisiin muun muassa estämällä maahanmuuttoa ja karkottamalla jo Suomessa asuvia ei-suomalaisiksi määrittyviä henkilöitä. Tekstissä luodaan todellisuutta, jossa yhteiskunnan ja yksilön elämän jokainen osa-alue määrittyy nationalismin kautta. Kaiken poliittisen toiminnan päämääräksi rakentuu pyrkimys suomalaisen kansakunnan säilyttämiseen, vahvistamiseen ja kansakunnan jatkuvuuden turvaamiseen. Sinimustan liikkeen puolueohjelmatekstin analyysin kautta tulee ilmeiseksi, että myös kuumaan nationalismiin keskittyvä tutkimus on hyvin ajankohtaista.

10.2 Uskonto puolueohjelmatekstissä

Ohjelmatekstissä uskonnon asema on näkyvämpi kuin Suomen poliittisella kentällä keskimäärin. Uskonto määrittyy tekstissä ennen kaikkea kulttuuriseksi asiaksi. Kristinuskon ja erityisesti evankelis-luterilaisen kristillisyyden nähdään edustavan suomalaista uskonnollisuutta. Uskonnon merkitys näyttäytyy ohjelmatekstissä välineellisenä. Uskonnon katsotaan tuovan ihmisten elämään merkityksellisyyttä, ehkäisevän itsekeskeisyyttä sekä vahvistavan yhteisöllisyyttä. Evankelis-luterilaisen kirkon toiminnasta otetaan inspiraatiota nationalismia palveleviin sekulaareihin rakenteisiin, kuten yhteisöllisyyden vahvistamiseen suunniteltuihin kesäleireihin. Liberaalit arvot näyttäytyvät tekstissä yhteiskunnan rappeutumista aiheuttavina voimina, joita vastaan kansakunnan on yhdessä taisteltava.

Kristinuskosta nousevat arvot näyttäytyvät vastavoimana liberalismille, minkä takia esimerkiksi puolueen ihanteellista perhekäsitystä edustavaa heteronormatiivista ydinperhettä koskevaan keskusteluun liitetään ohjelmatekstissä käsitys “kristillisestä perhe-elämästä”.

Suomalaisella kansakunnalla annetaan ymmärtää olevan jonkinlainen yhtenäinen kulttuurinen identiteetti, johon evankelis-luterilaisuus liitetään. Kulttuuri ymmärretään sellaiseksi suomalaisuuteen kuuluvaksi asiaksi, jota tulee puolustaa ulkopuolisilta vaikutteilta. Tekstissä kuvitellun yhteisen kulttuurin tärkeimpänä tehtävänä on vahvistaa ajatusta kansallisesta identiteetistä ja kansakunnan yhtenäisyydestä. Suomalaisuuden ulkopuolelle määritettyjen uskontojen kuten juutalaisuuden ja islamin kuvataan olevan suomalaisuudelle haitallisia, sillä vieraiden kulttuurien esitetään muodostavan uhan suomalaisen kulttuurin säilymiselle. Uskonnon määritteleminen osaksi kulttuuria mahdollistaa “vieraiksi” määriteltyjen uskontojen edustajien rajaamisen suomalaisuuden ulkopuolelle.

Ohjelmatekstissä kansakunta näyttäytyy itsessään pyhänä asiana, jonka jatkuvuuden merkityksellä kuvataan olevan “korkeampi tarkoitus”. Pyhäksi määrittyvän kansakunnan olemassaololla kuvataan olevan transendentti oikeus olemassaololleen. Kansakunnan pyhyys korostuu Sinimustan liikkeen pyrkimyksessä säätää suomalaisuuden halventaminen rikokseksi. Kansakunnan etnistä yhtenäisyyttä korostetaan tekstissä vetoamalla kansan jakamiin “verisiteisiin”. Veren merkityksen korostaminen osana kansakunnan määrittelyä nostaa osaltaan kansakunnan etnisen yhtenäisyyden myyttiselle tasolle. Kun tekstissä määritellään suomalaista uskonnollisuutta, ehtona suomalaisuuteen sopivalle uskonnollisuudelle näyttäytyy se, ettei uskonnollisuus ohita kansakuntaa merkityksellisyydessään. Usko kansakuntaan nousee tekstissä kaikkien uskontojen yläpuolelle.

10.3 Johtopäätökset

Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa etnonationalismi näyttäytyy keskeisimpänä puolueen ideologian osana. Uskonto toimii puolueohjelmatekstissä ennen kaikkea välineenä etnonationalististen tavoitteiden saavuttamisessa. Erityisesti kristinuskon hegemonista asemaa Suomessa käytetään määrittelemään kristinusko osaksi suomalaista kulttuuria. Kristinuskon kulttuurisuutta käytetään erontekoihin ei-suomalaisiksi määritettyjen ihmisryhmien kanssa. Valtavirtapuolueiden poliittisissa ohjelmissa uskonto mainitaan enimmäkseen silloin, kun Suomen evankelis-luterilainen kirkko esitetään kolmannen sektorin yhteistyökumppanina. Perussuomalaisten poliittisissa teksteissä kristillisen identiteetin puolustaminen ja islamin

vastustaminen liittyy pyrkimykseen määritellä kansallista ja poliittista identiteettiä.¹⁸⁴ Tässä suhteessa uskonnon asema Sinimustan liikkeen puolueohjelmatekstissä on samankaltainen kuin suurten puolueiden teksteissä: uskonto rakentuu kulttuuriseksi ja välineelliseksi asiaksi, jonka avulla määritellään kansallista identiteettiä. Valtavirtapuolueiden poliittisten tekstien uskontodiskursseista poiketen Sinimustan liikkeen puolueohjelmatekstissä on lisäksi tunnistettavissa ajatus Kansakunnasta itsessään pyhänä ja myyttisenä yhteisönä.

Puolueohjelmateksti on teksti, jossa tuotetaan poliittisia diskursseja. Tarkkaan harkitun ja jäsennellyn puolueohjelmatekstin avulla oman puolueen ideologiaa ja tavoitteita pyritään vakiinnuttamaan osaksi todellisuutta. Sinimustan liikkeen puolueohjelmateksti on luonteeltaan hyvin radikaalia. Äärimmäisten ajatusten ilmaisemisella puolueohjelmatekstin kaltaisessa virallisessa poliittisessa dokumentissa pyritään venyttämään rajoja siitä, mitä virallisissa poliittisissa dokumenteissa voidaan sanoa. Sinimustan liikkeen puolueohjelmassa näkyvää tapaa määritellä suomalaiset eksklusiiviseksi etniseksi ryhmäksi halutaan normalisoida suomalaiseen poliittiseen keskusteluun.

Siinä missä IKL oli aikanaan osa kansainvälistä fasismin nousua, Sinimusta liike voidaan nähdä osana globaalia 2000-luvulla voimistunutta etnonationalismin nousua. Sinimustan liikkeen ideologiassa on nähtävillä yhteyksiä kansallissosialistisen ideologian kanssa sekä kansainvälisiä vaikutteita esimerkiksi anti-gender-liikehdinnästä. Sinimusta liike on radikaalien ajatustensa, ulostulojensa ja puolueohjelmaan liittyvien käännteiden vuoksi saanut osakseen runsaasti julkisuutta. Radikaalien liikkeiden suosio ja näkyvyys luo suotuisaa tilaa ja ilmapiiriä radikaalin ajattelun lisääntymiselle myös puolueen kannattajakunnan ulkopuolella. Tätä voidaan pitää huolestuttavana, sillä ääriajattelun lisääntyminen kasvattaa yhteiskunnan polarisaatiota ja voi johtaa väkivaltaan.

Sinimusta liike rekisteröitiin ensimmäisen kerran puolurekisteriin vuonna 2022, ja poistettiin rekisteristä vuonna 2024, sillä puolueen yleisohjelman katsottiin olevan ristiriidassa perus- ja ihmisoikeuksien kanssa. Toukokuussa 2025 Sinimusta liike sai puoluestatuksensa takaisin, mikä mahdollistaa Sinimustan liikkeen toiminnan poliittisena puolueena ja sen osallistumisen vaaleihin. Sinimustan liikkeen puolueohjelmaan ja puoluestatukseen liittyvä oikeustaistelu osoittaa tarpeen radikaalien puolueiden ideologian ja poliittisten tekstien tutkimukselle.

Sinimustan liikkeen puolueohjelman hyväksymiseen liittyneiden vaikeuksien vuoksi on syytä olettaa, että puolueen uusi oikeusministeriön arvioinnista läpi päässyttä puolueohjelmaa

---

¹⁸⁴ Kyyrö 2020, 210

on tarkoituksella siistitty. Puolueohjelmaa on muutettu siten, ettei etnisyyteen perustuvaa syrjintää enää tuoda tekstissä julki. On syytä olettaa, että Sinimustan liikkeen toiminnan taustalla vaikuttavat myös jatkossa tässä tutkimuksessa analyysin kohteena olleen puolueohjelman versiossa lausutut asiat. Mikäli Sinimusta liike jatkaa toimintaansa suomalaisella poliittisella kentällä olisi kiinnostavaa tutkia, millaisia asioita puolue ajaa politiikassaan ja millaisia puolueen uudet poliittiset tekstit ovat luonteeltaan.

Pyrin tutkimuskysymyksiäni avulla lisäämään tietoa uskonnon ja nationalismin roolista Suomen puoluekentällä analysoimalla Sinimustan liikkeen puolueohjelmatekstiä. Sinimustan liikkeen puolueohjelmateksti oli laajuudeltaan ja sisällöltään riittävä tutkimuksen tarkoituksiin. Tutkimuksen teoreettiseksi viitekehyykseksi valikoituneen diskurssintutkimuksen lähtökohdat olivat sopivia tutkimuskysymyksiin ja aineiston luonteeseen nähden. Diskurssintutkimuksen lähtökohdat sopivat hyvin tunnistamaan ohjelmatekstistä uskontoon ja nationalismiin liittyviä diskursseja, joiden pohjalta voitiin tehdä päätelmiä uskonnon ja nationalismin keskinäisestä suhteesta ohjelmatekstissä. Tutkimus antaa tietoa uskonnon ja suomalaisen nationalismin suhteesta yhden marginaalisen puolueen ohjelmatekstissä. Jatkotutkimusta voisi tehdä esimerkiksi sen suhteen, miten ajatus suomalaisesta kansakunnasta ja sen suhteesta uskontoon rakentuu suomalaisessa julkisessa keskustelussa tai poliittisessa toiminnassa. Olisi myös kiinnostavaa arvioida, millä tavalla radikaali kansallismielisyys on vaikuttanut yleiseen poliittiseen keskusteluun, ja millä tavoin valtavirran puolueet reagoivat rasistisiin diskursseihin.

Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Lähteet ja apuneuvot

KHO:2024:63 <https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/ennakkopaatokset/1713523624465.html>
(Viitattu 5.2.2025)

Puoluelaki 10/1969, 2 §

Laki 330/2019

Suojelupoliisi. Kansallinen terrorismin uhka-arvio 2025. <https://supo.fi/uhka-arvio> (Viitattu 9.3.2025)

Tilastokeskus. Väestörakenne 31.12.1900-2024. Päivitetty 4.4. 2025.
https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaestorakenne (Viitattu 23.4.2025)

Helsingin Sanomat

Terhi Kiemunki tuomittiin sakkoihin kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. 1.12.2016.
<https://www.hs.fi/suomi/art-2000004889702.html> (Luettu 16.1.2025)

Vaaleihin tähtäävä Sinimusta liike on avoimen fasistinen ja rasistinen. 3.12.2022.
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009244186.html> (Luettu 16.1.2025)

Vaalikone paljastaa, että puoluekentältä löytyy yksi tyhjä nurkka. 19.2.2023.
<https://www.hs.fi/feature/art-2000009390809.html> (Luettu 16.1.2025)

Lakkautetun uusnatsijärjestö PVL:n puheenjohtaja Sinimustan liikkeen ehdokaslistoilla.
25.2.2023. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009417548.html> (Luettu 16.1.2025)

Eduskuntaan pyrkivä puolue ei saa kampanjoida Keskon kaupoilla – Syynä aatemaailma.
27.3.2023. <https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000009479417.html> (Luettu 16.1.2025)

Demokraatti: avoimen fasistinen Sinimusta liike hyväksytään jälleen puolurekisteriin.
5.5.2025. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011212374.html> (Luettu 10.5.2025)

Yle Uutiset

Synagogaiskusta tuomittu Sinimustan liikkeen ehdokkaana: ”Emme vie jäseniltämme kansalaisoikeutta olla ehdolla”. 6.3.2023. <https://yle.fi/a/74-20021158> (Luettu 16.1.2025)

Sinimustan liikkeen puheenjohtaja sai syytteen juutalaisvastaisesta tviitistä – kertoo olevansa antisemitistinen henkilö. 9.4.2023. <https://yle.fi/a/74-20026385> (Luettu 16.1.2025)

Sinimustan liikkeen puheenjohtajalle tuomio kiihottamisesta kansanryhmää vastaan.
20.6.2023. <https://yle.fi/a/74-20037511> (Luettu 16.1.2025)

Sinimusta Liike

Sinimusta Liike aloittaa kannattajakorttien keräämisen suomalaisuuden päivänä 15.2.2021.
11.5.2021. <https://sinimustaliike.fi/uutiset/sinimusta-liike-aloittaa-kannattajakorttien-keräämisen-suomalaisuuden-paivana-12-5-2021/> (Luettu 18.1.2025)

Lauri Hokkasen puhe 18.3.2023. 21.3.2023. <https://sinimustaliike.fi/uutiset/lauri-hokkasen-puhe-18-3-2023/> (Luettu 16.1.2025)

Kirjallisuus

Aarnio, Eeva (1998). *Päämäärät liikkeessä. Puolueohjelmien kirjoittamisen muuttuvat merkitykset Suomessa 1950-luvulta 1990-luvulle*. Jyväskylä: SoPhi.

Ahonen, Talvikki (2022). Sukuelinten silpomisen uskonnolliset ja kulttuuriset jäsenyydet eduskuntapuheessa. *Katsomukset.fi*. <https://katsomukset.fi/2022/08/31/sukuelinten-silpomisen-uskonnolliset-ja-kulttuuriset-jasennykset-eduskuntapuheessa/> (Luettu 27.4.2025)

Anderson, Benedict (2020). *Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua*. Suomentanut Joel Kuortti. Tampere: Vastapaino.

Antonsich, Marco & Skey, Michael (2017). Introduction: The Persistence of Banal Nationalism. Teoksessa *Everyday Nationhood. Theorising Culture, Identity and Belonging After Banal Nationalism*. Toimittaneet Michael Skey & Marco Antonich. Lontoo: Palgrave Macmillan.

Billig, Michael (1995). *Banal Nationalism*. Sage.

Eskelinen, Heikki (2004). *Me tahdoimme suureksi Suomenmaan: Akateemisen Karjala-Seuran historia I. Tausta, organisaatio, aatteet ja asema yhteiskunnassa 1922-1939*. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto.

Hjelm, Titus (2021). Johdanto. Diskursiivisen uskonnontutkimuksen perusteita. Teoksessa *Uskonto, kieli ja yhteiskunta. Johdatus diskursiiviseen uskonnontutkimukseen*, toimittanut Titus Hjelm. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Hjelm, Titus & Äystö, Tuomas & Koironen, Ilkka & Ahonen, Talvikki & Kyyrö, Jere (2023). Poliittikan uskonnollinen legitimaatio ja uskonnon poliittinen legitimaatio Suomessa -hanke (2020-2024). Uskonto, politiikka ja suomalaisten asenteet: raportti. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Huhta, Ilkka (2001). ”Täällä on oikea Suomenkansa”: körttiläisyyden julkisuuskuva 1880-1918. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Jaakkola, Pasi (2011). *Topeliaaninen usko. Kirjailija Sakari Topelius uskontokasvattajana*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016). *Diskurssianalyysi: teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Kaarttinen, Jyrki (2010). Saksalainen ruumiinkasvatus GutsMuthsista kansallissosialisteihin – epäpoliittinen isäntä vai poliittinen renki? Julkaisussa: *Kasvatus ja Aika* Vol 4 nro 2. Teemanumero: Liikunta ja urheilu. (2/2010) 129-144.

- Komulainen, Katri (2002). Kansallisen ajan esitykset oppikoulun juhlissa. Teoksessa *Suomineiton hei! Kansallisuuden sukupuoli*. Toimittaneet Tuula Gordon, Katri Komulainen & Kirsti Lempiäinen. Tampere: Vastapaino. 133-154.
- Konttori, Johanna (2018a). *Monsieur, näkemyksemme eivät ole samalta planeetalta!: Poliittisen ja yhteiskunnallisen eliitin tulkintoja islamista ja kansallisesta identiteetistä musliminaisten pukeutumisesta käydyissä keskusteluissa 2000-luvun Ranskassa*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.
- Konttori, Johanna (2018b) Uskonto, nationalismi ja kansallinen identiteetti. Teoksessa *Uskontososiologia*. Toimittaneet Kimmo Ketola, Tuomas Martikainen & Teemu Taira. Turku: Eetos. 301-312.
- Kyyrö, Jere (2020). Uskonnon ja katsomusten asemat eduskuntapuolueiden poliittisissa ohjelmissa 1999-2019. *Teologinen aikakauskirja* 3/2020 125. vuosikerta. Teologinen julkaisuseura ry.
- Lehti, Lotta & Haapanen, Lauri & Kääntä, Liisa (2018). Diskurssintutkimus – monitieteinen ja monimenetelmäinen ala. *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia*, 11, 4-19. <https://doi.org/10.30660/afinla.75057>
- Närvä, Jaakko (2020). Kysymys uskonnon määrittelystä. Teoksessa *Uskontotieteen menetelmiä ja näkökulmia*. Toimittaneet Heikki Pesonen & Tuula Sakaranaho. Helsinki: Gaudeamus.
- Ohler, Norman (2016). Hitlerin tabut. Kolmannen valtakunnan huumeinen todellisuus. Helsinki: Like.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2020). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. E-kirja. Tampere: Vastapaino.
- Pollari, Sofia (2023). ”Kyllä, elämme 20-lukua ja Suomesta löytyy fasistinen puolue”. Diskurssianalyysi Sinimustan liikkeen poliittisista ohjelmista. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Poulter, Saira & Kallioniemi, Arto (2014). Uskonto, kansalaisuus ja kansalaiseksi kasvaminen. Kohti katsomustietoista kansalaiskasvatusta. *Kansalaisyhteiskunta*. Vuosikerta 5, nro 1. 29-48.
- Pynnönen, Anu (2013). *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pälli, Pekka & Lillqvist, Ella (2020). Diskurssianalyysi. Teoksessa *Kielentutkimuksen menetelmiä*, toimittaneet Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne & Kaius Sinnemäki. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://doi.org/10.21435/skst.1457>
- Ruuska, Petri (2002). Kuviteltu Suomi. Globalisaation, nationalismin ja suomalaisuuden punos julkisissa sanoissa 1980-1990-luvuilla. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

- Siltala, Juha (1985). *Lapuan liike ja kyyditykset 1930*. Helsinki: Otava.
- Skey, Michael (2009). The National in Everyday Life: A Critical Engagement with Michael Billig's Thesis of Banal Nationalism. *The Sociological Review*, 57(2). 331-146.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2009.01832.x>
- Sulamaa, Kaarle (2009). *Lotat, uskonto ja isänmaa: Lotat protestanttis-nationalistisina nunnina*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Swanström, André (2018). *Hakaristin ritarit. Suomalaiset SS-miehet, politiikka, uskonto ja sotarikokset*. Jyväskylä: Atena.
- Taira, Teemu (2021). Uskonto vai ”uskonto”. Diskursiivinen uskonnontutkimus ilman uskonnon määritelmää. Teoksessa *Uskonto, kieli ja yhteiskunta. Johdatus diskursiiviseen uskonnontutkimukseen*. Toimittanut Titus Hjelm. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Uola, Mikko (1982). *Sinimusta veljeskunta. Isänmaallinen kansanliike 1932-1944*. Helsinki: Otava.
- Äystö, Tuomas (2021). Viranomaisten ja poliitikkojen toiminta uskontotieteellisenä tutkimuskohteena. Diskursiivinen näkökulma uskonnon rikosoikeudelliseen suojeluun. Teoksessa *Uskonto, kieli ja yhteiskunta Johdatus diskursiiviseen uskonnontutkimukseen*. toimittanut Titus Hjelm. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.